136
E 1017

A TOLNA-BARANYA-SOMOGYI
ÁG. HITV. EV. EGYHÁZMEGYE
ÁLLAMILAG SEGÉLYEZETT
BONYHÁDI FŐGIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESITŐJE

Az 1914/15-ik TANÉVRŐL.

KÖZZÉ TESZI:
GYALOG ISTVÁN
IGAZGATÓ.

KIADJA:
A BONYHÁDI FŐGIMNÁZIUM.

NYOMATOTT RAUBITSCHEK IZÓRNÁL BONYHÁDON 1915

REV 86

A TOLNA-BARANYA-SOMOGYI
ÁG. HITV. EV. EGYHÁZMEGYE
ÁLLAMILAG SEGÉLYEZETT
BONYHÁDI FŐGIMNÁZIUMÁNAK

ÉRTESITŐJE

Az 1914/15-ik TANÉVROL.

KÖZZÉ TESZI:
GYALOG ISTVÁN
IGAZGATÓ.

KIADJA:
A BONYHÁDI FŐGIMNÁZIUM.

NYOMATOTT RAUBITSCHER IZÓRNÁL BONYHÁDON 1915

REV 98

REV 2018

-E1017/1914/1915

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

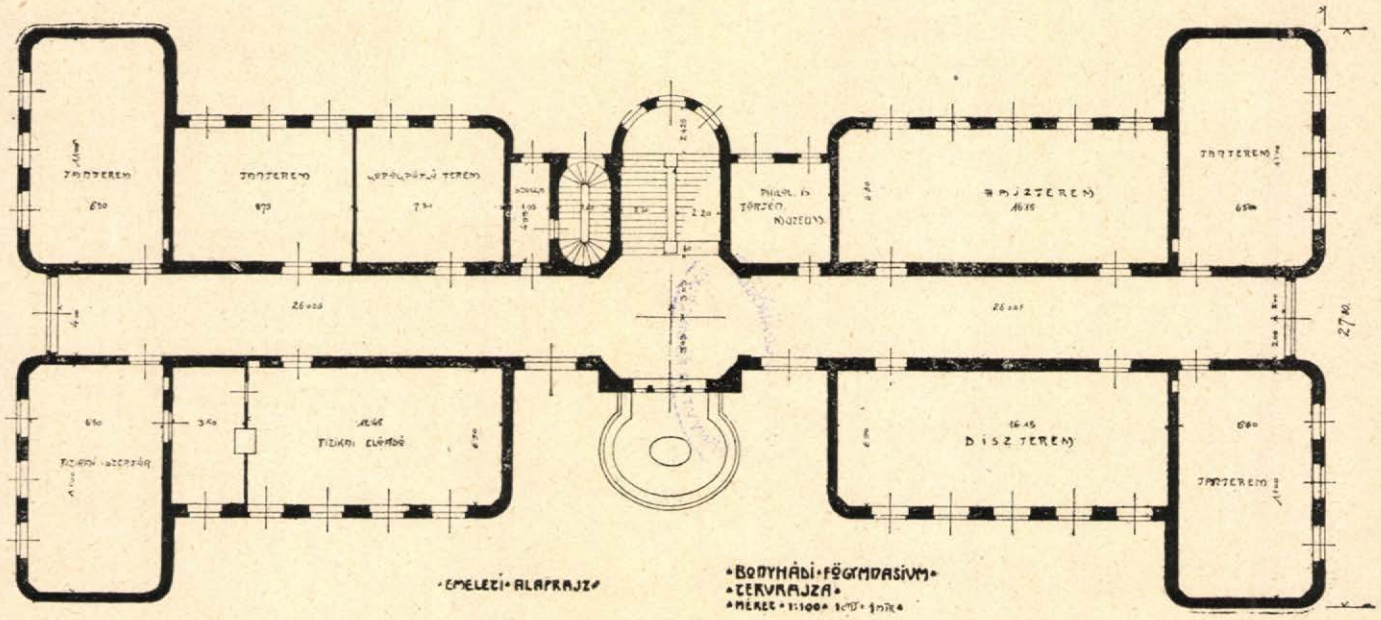

·EMELETI·ALAPRAJZ·

·BONYHÁDI·FÖGYMNASIUM·
·TERVRAJZA·
·MÉRET·1:100·

FŐISKOLAI PEDAGÓGIAI
KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

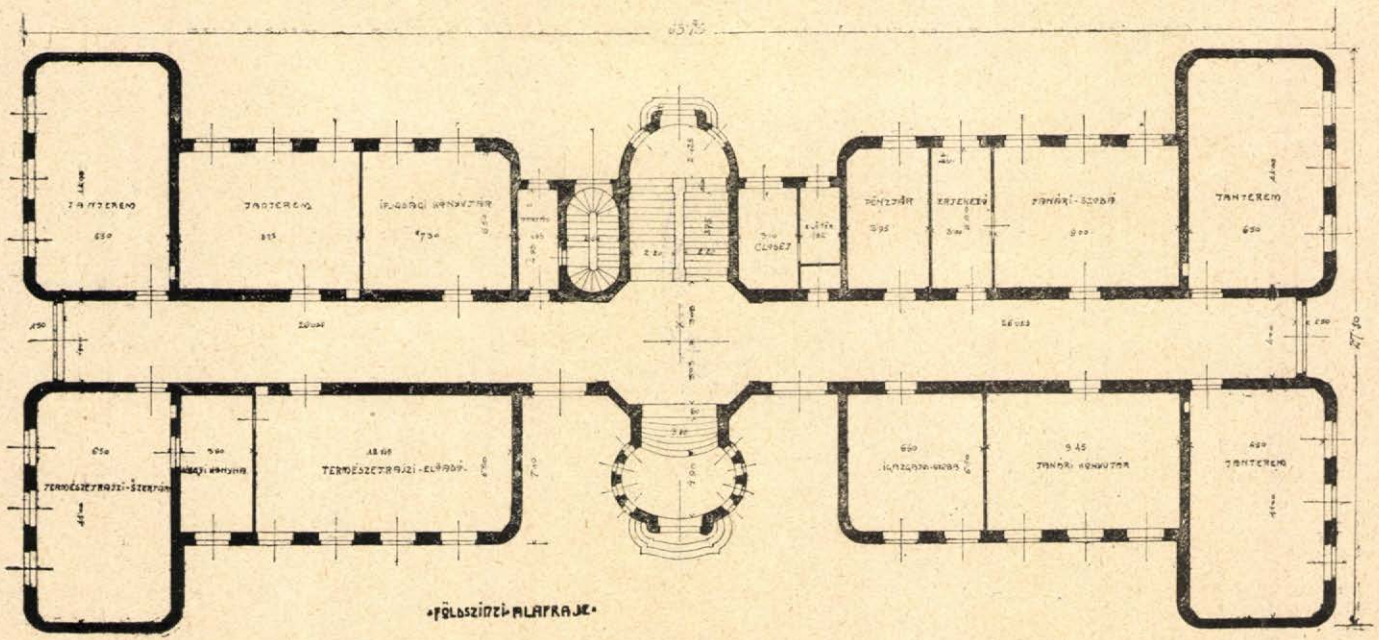

«FÖLDSZINTI ALAPRAJZ»

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI
KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

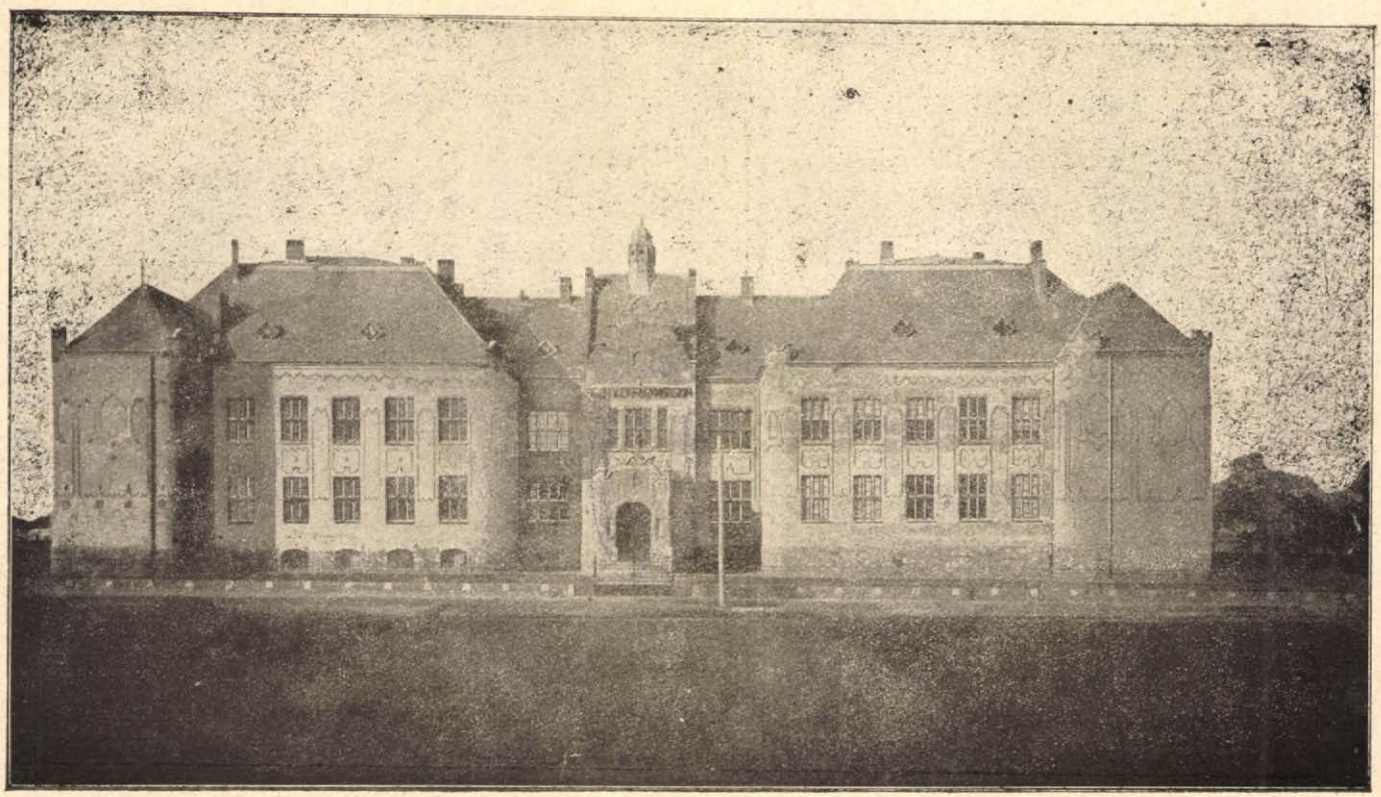

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI
KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

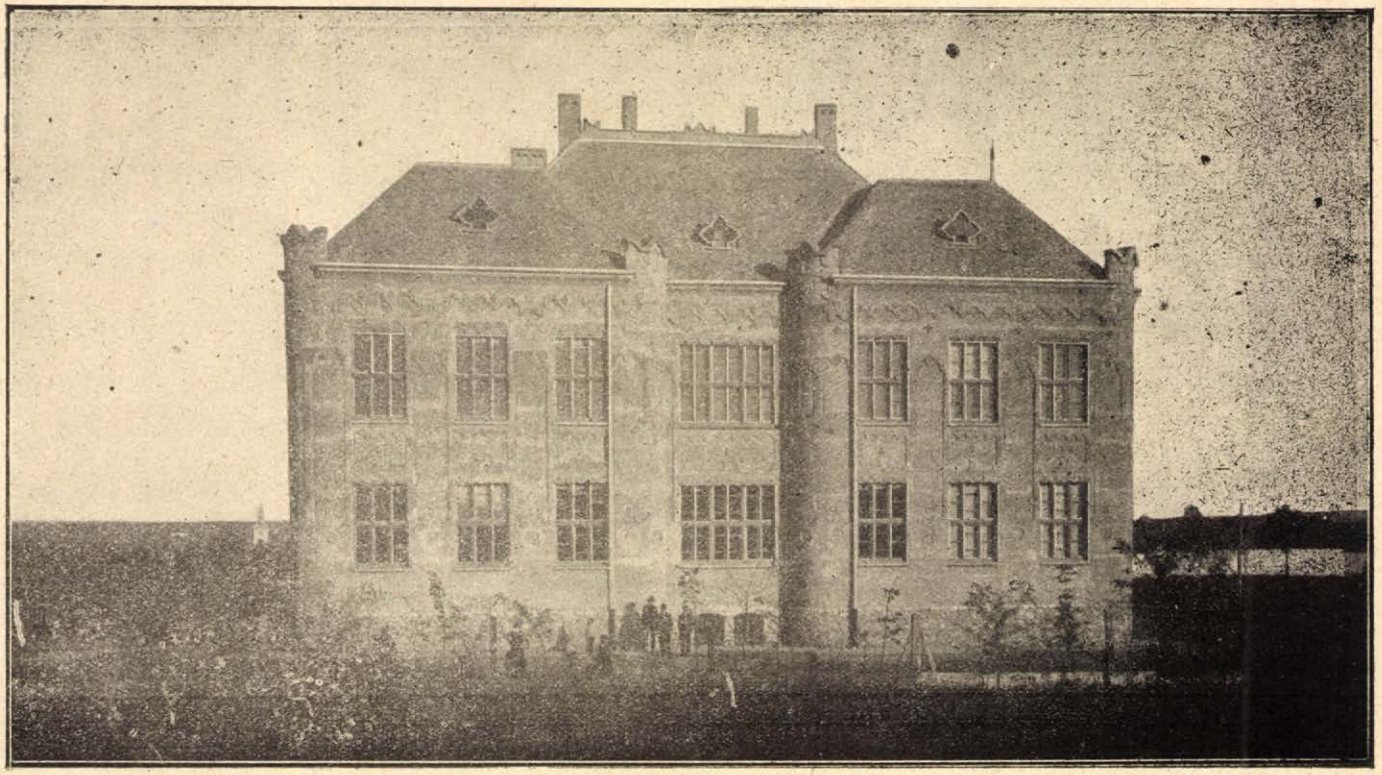

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI
KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

I.

Iskolai nagybizottság.

Elnökök:

1. Horváth Sándor paksi lelkész, főesperes.
2. Mechwarth Ernő belecskai földbirtokos, esp. felügyelő.

Rendes tagok hivataluknál fogva:

3. Eősze Zsigmond tolnanémedii lelkész, h. alesperes.
4. Reichert Gyula kistormási lelkész, pénzügyi bizotts. elnök.
5. Hazslinszky Géza kir. törvényszéki elnök főgimn. felügyelő.
6. Gyalog István főgimn. igazgató, esp. pénztáros.
7. Beke Andor főgimn. tanár, a tanári kar kiküldötte.
8. Faik Henrik főgimn. tanár, tápintézeti ephorus.
9. Kiszely Géza főgimn. tanár, tanárértekezleti jegyző.
10. Lovik Kálmán főgimn. tanár, internátusi vezető.

Rendes tagok választás utján:

11. Haffner Vilmos mekényesi lelkész.
12. Szabó János izményi lelkész.
13. Czipott Áron kácsfalui lelkész.
14. Schöll Lajos hidasi lelkész.
15. Wagner Ádám ráczkozári lelkész.
16. Sass László uzdborjádi földbirtokos.
17. Lehmann János bonyhádi takarékpénztári pénztáros.
18. Rück Alajos nagymányoki magánzó.
19. Dr Schall Kálmán bonyhádi járásorvos.
20. Kardos István őcsényi jegyző,

21. Péter Sándor tófüi tanitó.
22. Pfendesack Lajos hidasi tanitó.

Póttagok:

23. Müller Róbert felsőnánai lelkész.
24. Szücs Imre majosi lelkész.
25. Haffner István majosi jegyző.
26. Wikkert Lajos bcnyhádi igazgató-tanltó.

II.

Tanári testület.

1. **Gyalog István** igazgató, a mennyiség és természettan okleveles tanára; tanitotta az I. félévben a magyarnyelvet a II., a történelmet a III. IV. és VIII. osztályban; h. ó. száma 14; a II. félévben a fentebbieken kivül a magyar nyelvet az I. osztályban, h. ó. száma 19. Tanár 34, igazgató 26 év óta.

2. **Beke Andor** a latin és görög nyelv okleveles rendes tanára; tanitotta az I. félévben a latinnyelvet a IV. V. VI. és VIII. osztályban, a görög nyelvet a VI. osztályban, h. ó. száma 22; a II. félévben a fentebbieken kivül a görögpótló irodalmat az V. és VIII. osztályban. A VI. osztály főnöke; h. ó. száma 22. Tanit 23 év óta.

3. **Faik Henrik** a magyar és német nyelv okleveles rendes tanára; tanitotta az I. félévben a magyar nyelvet IV. V. VI. VII. osztályban, a német nyelvet a IV. VI. VIII. osztályban; h. ó. száma 21; a II. félévben a fentebbieken kivül a magyart a VIII. osztályban; h. ó. száma 24. A IV. osztály főnöke; tápintézeti ephorus, 1915. febr. 1-től a Petőfi önképzőkör elnöke. Tanit 18 év óta.

4. **Hajas Béla** a magyar és latin nyelv okleveles rendes tanára; tanitotta az I. félévben a magyar nyelvet az I. és VIII. osztályban a latin nyelvet, az I. II. osztályban, a görögpótló irodalmat az V. VI. VII. VIII. osztályban; h. ó. száma 21. Az I. osztály főnöke, a Petőfi önképzőkör elnöke, a tanári könyvtár őre. Tanit 15 év óta. 1915. február 1-je óta katonai szolgálatot teljesit mint népfelkelő hadnagy.

5. **Kiszely Géza** a latin és görög nyelv okleveles rendes tanára, tanitotta az I. félévben a magyar nyelvet a III., a latin nyel-

vet a III. és VII., a görög nyelvet az V., VII. és VIII. osztályban; h. ó. száma 22; a II. félévben a fentebbieken kivül a latin nyelvet a II. osztályban, h. ó. száma 25. A III. osztály főnöke; a tanári értekezlet jegyzője; a II. félévben átvette a tanári könyvtár kezelését. Tanit 14 év óta.

6. **Demiány Ervin** a magyar és német nyelv okleveles rendes tanára; 1914. aug. hó 1-én hadba vonult és mint a kassai 34. sz. cs. és kir. gyalogezred tart. főhadnagya teljesit szolgálatot; ezredével részt vett a galicziai harcokban, ahol karján megsebesült. Tanit 9 év óta.

7. **März Konrád** a szabadkézi és mértani rajz okleveles rendes tanára; 1914. aug. hó 1-én hadba vonult és mint szakaszvezető a magy. kir. III/17. sz. hadtápzázlóaljnál Szarajevóban teljesit szolgálatot.

8. **Kovács Jenő** a mennyiség-és természettan okleveles rendes tanára; tanitotta az I. félévben a mennyiségtant a II. IV. VI. és VIII. a természettant a VIII. a mértani rajzot az I. II. és IV., a történelmet a VI. osztályban, h. ó. száma 22; a II. félévben a fentebbieken kivül a mértani rajzot a III., a görögpótló irodalmat a VI. osztályban, h. ó. száma 24. A VIII. osztály főnöke; a fizikai szertár őre. Tanit 8 év óta.

9. **Zvarinyi János** a latin és görög nyelv okleveles rendes tanára; 1914. aug. hó 1-én hadba vonult és mint a nagykanizsai m. kir. 20-ik honvéd gyalogezred tart. hadnagya teljesit szolgálatot, ezredével részt vett a Szan menti galicziai harcokban, ahol a „Signum-laudissal" tüntették ki; most ezredével az olasz határon harcol. Tanit 7 év óta.

10. **Genersich Tivadar** felavatott ev lelkész, rendes vallás tanár; tanitotta az I. félévben a vallástant I.—VIII., filozofiát VIII., a német nyelvet a III., V. VII. osztályban, h. ó. száma 20; a II. félévben a fentebbieken kivül a görögpótló irodalmat a VII. osztályban, h. ó. száma 21. Az V. osztály főnöke. intézeti exhortátor, tandijkezelő, a Belmissio egyesület és Zenekör elnöke. Tanit 6 év óta.

11. **Posevitz Vilmos** a földrajz és természetrajz okleveles rendes tanára; tanitotta az I. félévben a természetrajzot az I. II. IV.

V. VI. a földrajzot az I. II. a történelmet a VII. osztályban, h. ó. száma 22; a II. félévben a fentebbieken kivul a földrajzot a III. osztályban, h. ó. száma 24. Az I. és II. osztály főnöke, a természet- és földrajzi szertár őre. Tanit 6 év óta.

12. **Lovik Kálmán** a latin nyelv és történelem okleveles rendes tanára; 1914. aug. hó 1-én hadba vonult és mint a székelyudvarhelyi 82. sz. cs. és kir. gyalogezred tart. hadnagya teljesitett szolgálatot; ezredével résztvett a galiciai és lengyelországi harcokban, 1914. évi november 22-én orosz fogságba került és a szibériai kanszkba internálták.

13. **Polgár Dezső** a mennyiség- és természettan okleveles rendes tanára; tanitotta az I. félévben a mennyiségtant az I., III., V., VII. a természettant a VII., a mértani rajzot III. földrajzot III. és történelmet az V. osztályban, h. ó. száma 22; a II. félévben a fenntebbiekből átadta a III. oszt. rajzoló mértant és földrajzot, a megmaradt tárgyakon kivül tanitotta a latin nyelvet az I. osztályban, h. ó. száma 24. A VII. osztály főnöke, az internátus vezetője. Tanit 6 év óta.

14. **Rózsa Sándor** a latin nyelv és történelem okleveles rendes tanára; 1914. aug. 1-én hadba vonult és mint a soproni m. kir. 18-ik honvéd gyalogezred tart. hadnagya a honvéd hadkiegészitő parancsnokságnál teljesit szolgálatot.

15. **Molnár Lajos** okleveles rendes tornatanár; 1914. aug. hó 1-én hadba vonult és mint káplár a magyar kir. III./17. sz. hadtápzászlóaljnál, Szarajevóban teljesit szolgálatot.

16. **Biczó Zsigmond** ref. lelkész, óraadó vallástanár; tanitotta a ref. tanulók vallástanát az I.—VIII. osztályban, h. ó. száma 8, Tanit 20 év óta.

17. **Fájth Jenő** róm. kath. óraadó vallástanár; tanitotta a róm. kath. hittant az I.—VIII. osztályban, h. ó. száma 16. Tanit 6 év óta.

18. **Nikolics Szlávkó** gör. kel. lelkész, óraadó vallástanár; tanitotta a gör. kel. tanulók hittanát az I.—VIII. osztályban, kéthetenként 2 órában. Tanit 5 év óta.

19. **Rosenthal Tóbiás** izr. főrabbi, óraadó vallástanár, tanitotta az izr. tanulók hittanát az I—VIII. osztályban h. ó. száma 8. Tanit 24 év óta.

20. **Wikkert Lajos** ev. igazgató-tanitó, óraadó énektanár; tanitotta az ev. tanulóknak az egyházi éneket az I—VIII. osztályban, vezette az énekkart, h. ó. száma 4. Tanit 5 év óta,

III.

Jelentés az 1914|15. tanévről.

A tanév megkezdése. A tanári testület 1914. évi augusztus 28-án tartotta alakuló gyülését. Már a hónap elején katonai szolgálatra hivták be a testület 7 tagját, kik közül egyet hazabocsátottak és igy távol voltak Demiány Ervin, März Konrád, Zvarinyi János, Lovik Kálmán, Rózsa Sándor és Molnár Lajos. A testület erősen megfogyatkozva e tanácskozással megkezdte 1914/15. évi működését.

Magánvizsgálatok. Augusztus 28. és 29-én magánvizsgálatot tett az 1913/4. évben vizsgálatlan maradt tanulók közül a III. osztályról két fiu, az V. osztályról egy leány, és a VI. osztályról egy fiu magántanuló. Ezek közül a követelményeknek megfelelt 2, egy tárgyból javitó vizsgára utasitottunk 1 tanulót, 1 tanuló pedig több tárgyból elégtelen osztályzatot kapott.

Javitó vizsgálatok. Augusztus 31-én tartottuk a javitó vizsgákat. Vizsgálatra jelentkezett egy tárgyból 19, két tárgyból főtiszt. Gyurátz Ferenc ev. püspök ur engedélye alapján szintén 19 tanuló. A 38 tanuló közül a követelményeknek megfelelt 26, ujra elégtelen osztályzatot nyert és osztályismétlésre utasittatott 12 tanuló. E vizsgálatok után az 1913/14. évi eredmény a következőképen alakult; Vizsgát tett 333 tanuló, ezek közül a követelményeknek megfelelt 91·2%, nem felelt meg 8·8%; a vizsgát tett 324 rendes tanuló közül jó magaviseletü volt 85·8%, szabályszerü és kevésbbé szabályszerü 14·2%.

Külömbözeti vizsgálatok. Augusztus 31-én és évközben külömbözeti vizsgát tett egy V. oszt tanuló a görög nyelvből és átlépett a görög nyelvet tanuló tanulók közé. Továbbá vizsgát tett

egy polg. iskolai III. oszt. tanuló és egy okl. tanitó; a követelményeknek megfeleltek és az első a III., a második pedig a VIII. osztályba vétetett fel.

Beiratások. A tanulók felvételét a beállott forgalmi nehézségek miatt szeptember hó 1—6-án tartottuk meg. A rendes időben és később az egyházi főhatóság engedélyével felvettünk az I. osztályba 62 rendes, a II. osztályba 51 rendes és 1 magántanulót, a III. osztályba 43 rendes és 1 magántanulót, a IV. osztályba 51 rendes és 3 magántanulót, az V. osztályba 49 rendes és 1 magántanulót, a VI. osztályba 33 rendes és 3 magántanulót, a VII. osztályba 31 rendes és 1 magántanulót. a VIII. osztályba 24 rendes és 1 magántanulót. Az iskola népessége 355 tanulóból állott, kik közül ismétlő volt összesen 9 tanuló.

A tanév megnyitása. A tanév megnyitása szeptember 7-én történt, a megnyitáson az egyházmegyét nt. Horváth Sándor főesperes ur képviselte. A tanitás szeptember 8-án vette kezdetét.

A tanári testület. A tanári testületben változás csak annyiban történt, hogy a fenntartó testület *Rózsa Sándor* ideiglenes rendes tanárt 1914. évi szeptember 1-től kezdődőleg rendes tanári állásában véglegesitette. A testület tehát szám szerint teljes volt, de az itthon levők száma nagyon leapadt. Az I. félévben kilencen maradtunk és mindjárt szebtember elején ugy rendezkedtünk be, hogy végezzük az összes munkát. A 9 tanár munkáját az I. félév végéig nem zavarta semmi: akkor azonban Hajas Bélát hivták katonai szolgálatra és mivel sem őt nem bocsátották el, noha folyamodványunkban kimutattuk a tanár nélkülözhetetlenségét, sem óraadó tanárokat nem sikerült kapnunk, pedig minden lépést megtettünk, kénytelenek voltunk Hajas Béla tárgyait felosztani és az év végéig az egész tanitást nyolcan végezni. Az év elején és évközben behivott 7 tanár ma is katonai szolgálatot teljesit és többen voltak életveszedelemben. A harcokban résztvet tanárok élve kerültek ki a tüzből és jóllehet egyik hadifogságba került, egyik sulyos betegséget és egyik sebet hozott magával, azért hálát mondhatunk a Mindenhatónak, mert megmentette mindegyiket a haláltól.

Tanterv. A főgimnázium az állami tantervet követi. A felső

osztályokban tanitottuk a görögpótló tárgyakat is; a görögpótló tárgyakat tanulta az V. osztályban 24, a VI. osztályban 23, a VII. osztályban 16, a VIII. osztályban 23, összesen 86 tanuló. A vallástanból az ág. h. evang. és a róm. kath. tanulók osztályonkint nyertek oktatást, a más vallásuak ellenben osztályösszevonással.

A tanárok katonai szolgálatra történt behivása miatt, mivel óraadók hiányában a helyettesitést az itthon maradt tanárok végezték, a tantervben előirt óraszámot le kellett szállittanunk, egyes tárgyakat, minő a torna és a szépirás, továbbá a játékot teljesen el kellett hagynunk, igy is az igazgató 19, a tanárok átlag 24 órát voltak kénytelenek magokra vállalni. Mindennek dacára a tananyagot befejeztük és különösen a lényeges részekből nem hagytunk el semmit.

Ami a jövő évet illeti, ha a hadi állapot a jövő tanévre sem szünnék meg, a fenntartóság már most megtette intézkedéseit, hogy a távollevő tanárokat óraadókkal helyettesitse.

Tanácskozások. A tanári testületben voltak módszeres, ellenőrző és osztályozó tanácskozások; ezeken kivül a renkivüli viszonyok szükségessé tették, hogy ne csak a rendes havi értekezleteken, hanem összejöjjünk mindannyiszor, a hányszor a körülmények szükségessé tették.

Az ifjuság felvétele és elhelyezése. Minden tanuló betöltötte a törvényes kort és a szabályszerü előtanulmányokat elvégezte. Az ifjuság $^1/_5$ része bonyhádi, $^4/_5$ része vidéki; ezek közül 91 az *internátusban;* a többiek magán házaknál nyertek elhelyezést. A *tápintézet* 207 tanulót élelmezett.

Rendkivüli intézkedések. A hadiállapot éreztette hatását az ifjuságnál is. Már az ősz folyamán meglátszott rajta a népfelkelői bemutató szemlére szóló jelentkezés, később pedig a megindult sorozás. Az első bemutatkozó szemlén két VIII. oszt. tanulót találtak katonai szolgálatra alkalmasnak és ezek október 15-én eltávoztak, de az iskola kötelékében továbbra is megmaradtak.

A tavaszi bemutatkozó szemlén már több tanulónak kellett jelentkeznie és közülök katonai szolgálatra alkalmasnak találtak a VI. osztályban 5, a VII. osztályban 7, és a VIII. osztályban 14, összesen 26 tanulót. Ezek számára a 913/1915. eln. sz. vallás és

közokt. min. rendelet értelmében 1915. március 23-án osztálybizonyitványt. a VIII. oszt. tanulók számára március 24-én érettségi bizonyitványt állitottunk ki. A VIII. osztályu tanulók április 22-ig, a VI. és VII. oszt. tanulók május 8-ig látogatták az előadásakat. Az intézet besorozott 28 tanulója immár a hadseregnél van.

Egészségi állapot. A tanulók egészségi állapota kevésbé volt kielégitő, mint az előző évben. Több izben fordultak elő fertőző betegségek; több tanuló volt sulyos beteg. Mivel a könnyü lefolyásu betegségi esetek is gyakrabban fordultak elő és több tanuló a környezetükben előforduló ragályos betegségek miatt is kénytelen volt az iskolától távol maradni, a mulasztott órák száma tetemesen felszaporodott (6697 óra). Az egész év folyamán csupán 78 tanuló nem mulasztott egy órát sem; 25 esetben a mulasztás meghaladta a heti órák számát, fertőző betegségben pedig 16 tanuló mulasztott. Évközben 1 tanuló meghalt.

Az ifjuság szabad idejének nagy részét a nagy kiterjedésü *szabad téren* és az *árnyékos kertben* tölti, melyek együtt 31500 négyzetmétert tesznek ki és igy élete a tanárok szeme elött folyik le.

Erkölcsi viselet. Az év végén 332 nyilvános tanuló nyert a magaviseletből osztályzatot; ezek közül jó volt 93%, szabályszerü és kev. szabályszerü 7%. A magaviseleti eredmény tehát teljesen kielégitő.

Az iskolalátogatás rendes; igazolatlanul 2 tanuló mulasztott és 1 részesült tanárkari megrovásban, aki az intézetből eltávolittatott.

A tanárok figyelemmel kisérik a lakásviszonyokat és a testület felhatalmazást nyert a fenntartóságtól, hogy a tanulókat évközben is elvegye azokról a helyekről, melyek nem eléggé megbizhatók.

Szorgalom és előmenetel. A hadiállapot izgalmai meglátszottak az ifjuságon is. Nagyon csekély azoknak a tanulóknak a száma, akiknek atyja, testvére vagy más rokona hadba ne vonult volna. Természetes tehát, hogy a háboru az ifjuság figyelmét másfelé irányitotta és nagyon nehezen lehetett könyvhöz lekötni. Mindennek dacára a szorgalom ellen nagyobb kifogást nem emelhetünk és a jobb tanulmányi eredmény hiányát inkább némely tanuló gyenge tehetségére kell visszavezetnünk.

A tanév második felében az iskola kötelékében megmaradt 334

nyilvános és 11 magán, összesen 345 tanuló, akik a következőképen oszlanak meg: Az I. osztályban volt 59 nyilvános, a II. osztályban 48 nyilvános és 1 magán, a III. osztályban 43 nyilvános és 1 magán, a IV. osztályban 50 nyilvános és 3 magán, az V. osztályban 47 nyilvános és 1 magán, a VI. osztályban 33 nyilvános és 3 magán, a VII. osztályban 30 nyilvános és 1 magán, a VIII. osztályban 24 nyilvános és 1 magántanuló. Ezek küzül 2 nyilvános és 5 magántanuló vizsgája, részint betegségi, részint családi okokból augusztusra maradt, vizsgát tett 332 nyilvános és 6 magántanuló.

A sorozás után visszamaradt 9 VIII. oszt. tanuló osztályvizsgáit május 14 és 15-én, az I-VII. osztály vizsgáit a 44618/1915. sz. vallás és közokt. min. rendelet alapján május 17. és 20-án tartottuk meg. A vizsgálatok eredménye a márciusban elbirált tanulókat is beleértve a következő: a követelményeknek megfelelt 77%, nem felelt meg 23%, ismétlésre azonban csak 5·9% utasittatott, a többi augusztus végén javitó vizsgát tehet. A tanulmányi eredmény tehát kielégitő.

Érettségi vizsgálatok. Az érettségi vizsgálatok ugy az 1913/4. évben, valamint az 1914/5. évben is szép eredménnyel zárultak. Az 1913/4. évben érettségi vizsgát tett 28 tanuló közül jelesen érett 5, jól érett 7 és érett 6 tanuló; az 1914/5. évben elbirált és érettségi vizsgát tett 25 tanuló közül jelesen érett 5, jól érett 8 és érett 12 tanuló. Tehát az érettségінél sem a mult, sem a jelen tanévben nem bukott egy tanuló sem.

A valláserkölcsi nevelés és a nemzeti szellem ápolása ép ugy gondját képezte a testületnek, mint az előző években. Az isteni tiszteleten az ev. ifjuság szorgalmasan részt vett; az Ur asztalához két izben járult, u. m. október 31-én és május 13-án. A más vallásu tanulók saját egyházaik istentiszteletére jártak el és alkalmat adtunk mindenkinek, hogy eleget tegyen vallása és egyháza követelményeinek. A nemzet kegyeletében élő napokon, u. m. október 6-án és március 15-én szépen sikerült ünnepélyeket rendeztünk. Emellett nem felejtkeztünk meg a jótékonyság gyakorlásáról sem és különféle katonai segélyezésekre 685 koronát gyüjtöttünk és juttattunk el részint a hadügyminiszteriumba, részint a vereskereszt egyesülethez. Nem hagyhatjuk említés nélkül azt a jó egyetértést sem, mely tanit-

ványaink egymáshoz való viszonyát jellemzi. Az ifjuság sorai közül számüzve van a vallási és nemzeti türelmetlenség, annak tagjait a testvéries szeretet füzi össze.

Az ifjuségi körök. A Petőfi önképző kör, a zene és énekkar. továbbá a belmissiói egyesület serényen munkálkodtak kitüzött céljaik elérésére; az utóbbi a vallási egyetértés ápolásában fejtett ki tevékenységet, az előbbi három együttes működése emelte iskolai ünnepélyeink szépségét. Tanulmányi kirándulásokat ez évben nem rendezhettünk.

Látogatások. *Horváth Sándor* főesperes úron kivül, ki a tanév megnyitásán és az érettségi vizsgálatokon megjelent közöttünk, 1915. évi április 20 és 21-én *Kárpáti Kelemen* székesfehérvári tank. kir. főigazgató úr, mint miniszteri megbizott, látogatta meg iskolánkat és a felvett jkönyvben „teljes elismeréssel adózik a testületnek a jelen sulyos viszonyok kőzött fokozottabb mértékben kifejtett buzgalmáért".

A tanári testület anyagi helyzete. Az elmult tanévben a fenntartó testület két tanárnak utalványozott 200-200 K. ötödéves korpótlékot, a tanügyi kormány pedig öt tanár részére engedélyezett magasabb fizetési kiegészitést. Mindezeket a változásokat a tanügyi kormány figyelembe vette és az érdekelt tanárok nyugdijigényét felemelte.

Az 1914. év szeptember 1-től kezdődőleg életbe lépett 1914. évi XXXVI. t. c., mely a nem állami tanárok nyngdijügyét rendezi. Tekintettel arra, hogy a törvény választást enged a régebbi tanároknak a 30 és 35 évi szolgálat között, a bonyhádi ev. főgimnázium tanárai, a hadifogságban levő Lovik Kálmán kivételével, kötelező nyilatkozatot terjesztettek fel, hogy alávetik magukat a törvény rendelkezésének. A tanárok nyugdijügye a törvény szerint van rendezve.

Az iskola anyagi állapota. Az iskola anyagi állapotában alig történt valami változás. A fentartási államsegély a lefolyt évben sem emelkedett, a magas tanügyi kormány pedig a legmesszebb menő takarékosságra hivta fel a fenntartóság figyelmét. Ezek miatt még azt a pár ezer koronát sem fordithattuk könyvtáraink, szertáraink és butor-

zatunk gyarapitására, melyeket a fenntartóság évenként rendelkezésünkre szokott bocsátani, mindössze a könyvtárra 260, a természetrajzi szertárra pedig 22 koronát adtunk ki! Különben a könyvtárban megvannak a szükséges művek és a szertárak gyüjteményei is elég gazdagok.

Ösztöndij alapitványok és jutalomdijak. Az ösztöndij alap ez évben 1250 koronával gyarapodott. *Gyalog István* igazgató-tanár megboldogult szüleinek nevére: „Gyalog István és Pintér Juliánna" névre 1000 koronás alapitványt tett, melynek kamatai évről évre egy jó előmenetelü, szorgalmas és jó magaviseletü tanuló kitüntetésére forditandók. *Demiány-Ervinné* urasszony férje, „Demiány Ervin" nevére 200 koronás ösztöndij alapitványt létesitett azon alkalomból, hogy az a galiciai harcokban nyert sebéből szerencsésen felgyógyult. *Kovács Gyula* ur, pécsváradi lakos, az érettségi vizsgát tett tanulók ösztöndijalapitványát 50 koronával gyarapitotta. Nem maradtak el a *jutalomdijak* sem. Régi barátaink sorába ujak is beléptek és az igazgatósághoz a jóerkölcsü, szorgalmas és jó előmenetelü tanulók jutalmazására épen 300 korona folyt be. A tőkék kamatjaiból és a jutalomdijakból 1000 koronát forditottunk tanitványaink kitüntetésére.

Segélyezés. Az iskolai kisbizottság a szegénysorsu és arra érdemes tanulók tandijából 67 tanulónak 1790 koronát elengedett. A tápintézeti dijakból nem adhattunk kedvezményt, mert az élelmiszerek drágasága lehetetlenné tette; hiszen a legtöbb élelmiszer árra annyira megdrágult, hogy elérte a soha nem képzelt magasságot és a fenntartóság megmaradt azok mellett a szerény dijak mellett, melyeket évekkel ez előtt, még a régi olcsó világban megállapitott.

Az ifjusági segélyegylet 93 tanulónak kiadott 383 drb. könyvet 766 korona értékben. Uj könyvek vásárlására forditott 150·80 koronát, szegény tanulók helyet 55 korona tandijat és 101·56 korona gyógyszertári számlát fizetett. A segélyegylet vagyona — nem számitva a tankönyv gyüjtemény értékét — 9230·34 korona. Ez évi adományok összege volt 134·45 korona.

Halálozás az iskola kormányzóságában. Az intézetet az év folyamán két haláleset érintette igen közelről. 1914. évi december 13-án *Graf József* bonyhádi nyugalmazott ev. lelkész,

1915. évi február 17-én *Tomka Gusztáv* györkényi ev. lelkész, alesperes jobblétre szenderült. Az első közel 40 évig, a második mintegy 20 évig odaadó buzgósággal vett részt a bizottságok munkájában, mindegyik teljes erővel az iskola felvirágoztatásán fáradozott és megérte azt az örömöt, hogy fáradságának gyümölcsében, a szépen kifejlődött intézetben gyönyörködjék. Önzetlen munkájukért megérdemlik, hogy emléküket a főgimnázium évkönyveiben megörökitsük.

Befejezés. A magas tanügyi kormány 44618/1915. sz. alatt elrendelte a tanévnek 1914. május 22-én leendő bezárását. Ennél fogva a vizsgákat már május 17.—20-án megtartottuk és 22-én egy ima, a hymnus és a szózat elhangzása után az ifjuságot abban a reményben bocsátottuk el, hogy az isteni Gondviselés megsegiti nemzetünket ez élet-halál harcában és mi a rendes időben ujra összegyüjthetjük a jövő munkásait az intézet védő szárnyai alá. Adja a Mindenható, hogy ugy legyen!

IV.

Érettségi vizsgálatok.

Az 1913/4. évben volt a bonyhádi ev. főgimnáziumban az ötödik érettségi vizsgálat. A vizsgálaton *Horváth Sándor* főesperes ur elnökölt, a magas tanügyi kormány képviseletében pedig a 1914/27828. sz. rendelet alapján *dr. Pruzsinszky János* főgimn. igazgató, a tanárképző gyakorló főgimnázium tanára vett részt.

Az érettségi vizsgálatra jelentkezett 18 tanuló, közöttük egy leány. Az irásbeli vizsgálatok két csoportban május hó 18., 19. és 20-án voltak. Főtisztelendő püspök ur az egyes tárgyakból a következő tételeket jelölte ki:

I. *A magyar nyelvből:* Arany János ballada-költészete.

Eredmény: Jeles 3, jó 10, elégséges 5, elégtelen —.

II. *A latin nyelvből:* Cic. de officiis lib. III. cap. 31.

Eredmény: jeles 5, jó 3, elégséges 10, elégtelen —.

III. *A mennyiségtanból:* a) *Algebra:* 350.000 K 30 év alatt törlesztendő 4% mellett. Mennyi az évi részlet? Mennyi a 10-ik év végén a törlesztésre szánt összeg?

b) *Geometria*: Egy 12 m. magas ablakból a folyó egyik partját 12°2', a másik partját 45°12'-nyi szög alatt látjuk. Mily széles a folyó?

Eredmény: Jeles 9, jó 5, elégséges 4, elégtelen —.

A szóbeli vizsgálatok junius 22. és 23-án folytak le. A szóbeli vizsgán részt vett mind a 18 tanuló és az eredmény a következő: *jelesen megfelelvén érett* 5 (Bániczki István, Beke Dezső, Laki Zoltán, Máté Károly, Schmidt Géza), *jól megfelelvén érett* 7, megfelelvén érett 6, összesen 18 tanuló.

Az 1914/5. évben a VIII. oszt. tanulók elbirálása az érettségi

EVANGÉLIKUS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

szempontjából kétféleképen történt, u. m. az 1915/913. eln. sz. vallás- és közoktatásügyi min. rendelet értelmében a tanulók eddigi előmenetele alapján és az 1905. évben kiadott érettségi utasitások értelmében megtartott irásbeli és szóbeli vizsgálatok alapján. Az első csoportban elbiráltunk 16, a második csoportban 9 tanulót.

I. csoport: Az 1915/913. eln. sz. vall. és közokt. miniszt. rendelet értelmében Horváth Sándor főesperes ur elnöklete alatt 1915. március 24-én megtartott érettségi bizottsági értekezleten, a VIII. osztálynak a népfölkelői bemutató szemlén katonai szolgálatra alkalmasnak talált 16 tanulója, kik a megelőző napon osztálybizonyitványt nyertek, elbirálás alá vettetvén, a szaktanároknak a tanulók eddigi munkásságáról előadott felvilágositásai és javaslatai alapján, a bizottság a következő eredményt állapitja meg: a követelményeknek *jelesen megfelelvén, érett* 3 (Deutsch J. István, Heiszer János és Vajtsch István), *jól megfelelvén, érett* 5, *megfelelvén, érett* 8 tanuló, akik április 22-én bocsáttattak el az iskola kötelékéből.

II. csoport. Ennek a csoportnak a vizsgálatai az érettségi utasitások értelmében *Horváth Sándor* főesperes ur elnöklete alatt és dr. *Obál Béla* eperjesi ev. theol. tanár, mint kormányképviselő jelenlétében folyt le, ki az 1915/38095. sz. vall. és közokt. miniszter rendelete alapján jelent meg az intézetnél.

Erre a vizsgálatra jelentkezett a népfelkelői szemle után visszamaradt 9 tanuló. Az irásbeli vizsgálatok 1915. május hó 17., 18. és 19. napján voltak.

Az egyházi főhatóság az egyes tárgyakból a következő tételeket jelölte ki:

I. *A magyar nyelvből:* Br. Eötvös József mint regényiró.

Eredmény: Jeles 3, jó 2, elégséges 4, elégtelen —.

II. *A latin nyelvből:* Livius »Ab urbe condita libri« c. müvéből, a XXVII. könyv 51. fejezetéből 1—10. p.

Eredmény: jeles 2, jó 2, elégséges 4, elégtelen 1

III. *A mennyiségtanból:* a) *Algebra:* Valamely tőke 12 évig 4%-ra, majd folytatólag ugyanannyi ideig 4·5%-ra helyeztetett el; az egész idő alatt értékének ötszörösére növekedett. Mennyi ideig kamatozott 4, illetve 4·5%-kal? b) *Geometria:* Egy távoleső torony csucsát vala-

mely épületnek földszinti ablakából 22° 15' elevatio szög alatt látjuk. Az ablak felett 12 m. magasságban levő ablakból az elevatio szög 20° 7'. Mily magas a torony?

Eredmény: Jeles 7, jó 1, elégséges 1, elégtelen —.

A szóbeli vizsgálatok 1915. junius 9-én folytak le. A vizsgán résztvett mind a 9 tanuló és az eredmény a következő: a követelményeknek *jelesen megfelelvén érett* 2 (Bokor Vilmos és Schwetz Tibor), *jól megfelelvén érett* 3 és *megfelelvén, érett* 4, összesen 9 tanuló.

Ha az I. és II. csoportbeli tanulókat összefoglaljuk, az 1914/15. évi érettségi eredmény: *jelesen érett* 5, *jól érett* 8, *érett* 12, összesen 25 tanuló.

V.

A tananyag és tankönyvek kimutatása az egyes osztályokban.

I. OSZTÁLY.

1. **Vallás,** hetenként 1 óra. Ószövetségi történetek magyarázata; megfelelő bibliai szakaszok olvasása, egyházi énekek. Tk. Bereczky Sándor: Bibliai ismertetés.

2. **Magyar nyelv,** heti 5 órában. Olvasmányok: népmesék, mondák, görög regék és mondák. Magyar történeti elbeszélések tárgyi és nyelvtani magyarázata. Költői olvasmányok (könyv nélkül is): Arany, Gyulai, Petőfi, Kisfaludy Károlytól és pedig: Székely katona, Huszárok, A rab gólya, János vitéz, Salamon, Katona élet, Katona vagyok én, Kinn a ménes ... Van a nagyalföldön ..., Három fiu, Gyors a madár, gyors a szélvész, Anyám tyukja. Nyelvtan: hangtan, mondatrészek, beszédrészek. Beszéd és értelemgyakorlatok, irás, olvasás, elemzés. Irásbeli isk. és házi dolgozatok. Tk. Lehr Albert és Riedl Frigyes: Magyar Olvasókönyv I. k., Szinnyei József: Magyar nyelvtan. I. rész.

3, **Latin nyelv,** heti 5 órában. Irás, olvasás és helyes kiejtés a hangsulyozás szerint. Nyelvtan: a fő- és melléknevek ragozása, nemi szabályok, melléknevek és határozók fokozása, számnevek, prepoziciók, névmások, igeragozás. Olvasmány: a nyelvtani anyagnak megfelelő olvasmányok, retroverziók; forditás, elemzés, latin conversatiók. Irásbeli isk. dolgozatok. Tk. Pirchala: Latin olvasókönyv és nyelvtan.

4. **Földrajz,** heti 3 óra. Az általános alapfogalmak után Magyarország leiró földrajza. Tk. Dr. Némethy Károly: Földrajz I. kötet.

5. **Természetrajz,** h. 2 óra. Néhány gyümölcsfa és tavasszal viritó növény ismertetése. A gyökér, szár, levél, virág és termés fogalma. A házi, mezei, erdei emlős állatok és házi madarak fontosabb képviselői. Tk. Szterényi Hugó: Természetrajz az első osztály számára.

6. **Mennyiségtan,** heti 3 óra. A négy alapmüvelet elvont, egy- és többnevü számokkal, közönséges és tizedes törtekkel. A mértékek és pénzrendszer ismertetése. A számok tulajdonságai, oszthatósága, tényezői; a legnagyobb közös osztó és a legkisebb közös többes kapcsolatban a közönséges törtekkel. Iskolai és házi irásbeli dolgozatok. Tk. dr. Beke Manó: Közönséges számtan.

7. **Rajzoló geometria,** heti 1 óra. A térelemek. A vonalak. Két egyenes. A szög. Alapmüveletek egyenesekkel és szögekkel. Háromszög, ennek fajai. A négyszög fajai és tulajdonságai, — kerülete és területe. A háromszög területe és kerülete. A sokszögek. A kör kerülete és területe. Két kör viszonylagos helyzete. Egybevágó és hasonló idomok. Szimmetria. Tk. dr. Horti Henrik: Rajzoló geometria I. rész.

II. OSZTÁLY.

1. **Vallás,** heti 1 óra. Az ujszövetségi könyvek ismertetése; mindegyik könyvből megfelelő szakaszok olvasása és részben emlékelése; egyházi énekek. Tk. mint az I. osztályban.

2. **Magyar nyelv,** heti 5 óra. Szóképzés, mondattan, a helyesírás szabályai. Tk. Balogh Péter: Magyar nyelvtan. Prózai olvasmányok: A gonoszságot a fa is elárulja. Melyik a kilenc közül? A veréb. A koldus. A két dúsgazdag. Katonadolog. A hortobágyi farkas. A haza, Aesopusi mesék. A kis betegápoló. Utazás Szombatfalváig. A homoródalmási barlang. Szent Anna tava. Nagy Lajos és a nápolyi hadjárat. Mátyás és Holubár. Mátyás és a lengyel követek. Mátyás és a hizelgő. Költői olvasmányok könyv nélkül: Bóth bajnok özvegye.

Szibinyáni Jank. Mátyás anyja. A rab oroszlán. A lengyel anya, Az ó-torony. A holt katona. A szegény asszony könyve. Iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Lehr Albert, Riedl Frigyes: Magyar olvasókönyv. II. r.

3. **Latin nyelv,** h. 5 óra A név- és igeragozás ismétlése és befejezése. Rendes és rendhagyó igék. Az igék törzsalakjai. Szócsoportositás. Olvasmányok: 1., 2, 6., 7., 10., 15., 16., 17., 18., 20., 21., 22., 23. sz. olvasmány. Retroversiók. Iskolai irásbeli dolgozatok. Tk. Pirchala Imre: Latin nyelvtan és olvasó.

4. **Földrajz,** h. 3 óra. Europa országai. Ázsia és Afrika önálló államai és az europai gyarmatok. Tk. Dr. Némethy Károly: Földrajz II. kötet.

5. **Természetrajz,** heti 2 óra. A majmok, tengeri emlősök és erszényesek, a házi, mezei, erdei és vizi madarak, a csuszó-mászó, a kétéltü állatok és a halak fontosabb képviselői. A lágytestüek és izeltlábuak tárgyalása. Egy pár ősszel és tavasszal viritó növény ismertetése. Tk. Dr. Szterényi Hugó: Természetrajz a II. osztály számára.

6. **Mennyiségtan,** heti 3 óra. A számitások gyorsitása. Korlátolt pontosságu számitások. Arányos mennyiségek. Arány és aránypárok. Százalékszámitás. Iskolai és házi irásbeli dolgozatok. Tk. Dr. Beke Manó: Közönséges számtan.

7. **Rajzoló geometria,** h. 1 óra. A kocka, hasáb, gula, henger, kúp és gömb felszine és köbtartalma. Tk. Dr. Horti Henrik: Rajzoló geometria II. rész.

III. OSZTÁLY.

1. **Vallás,** heti 1 óra. A keresztyén egyház s különösen a hazai protestáns egyház története; egyházi ének. Tk. Bereczky Sándor: Egyháztörténete.

2. **Magyar nyelv,** h. 3 óra. Rendszeres magyar nyelvtan: hangtan, szótan, mondattan. Prózai olvasmányok: Komoly, humoros, történeti, költői elbeszélések, leirások. Költemények könyv nélkül: Hymnus Kölcsey F.). Füstbe ment terv. Pató Pál ur. Az alföld. Egy gondolat bánt engemet (Petőfi S.), Családi kör. A hamis tanu (Arany J.). Szózat (Vörösmarty M.). Epigrammák. Házi és iskolai dolgozatok.

Tk. Lehr—Riedl: Magyar olvasókönyv III. rész. Balog Péter: Rendszeres magyar nyelvtan.

3. **Latin nyelv,** heti 5 óra. Olvasmányok: Cornelius Nepos müveiből a következő életrajzok: Miltiades, Themistokles, Pausanias. Phaedrus meséiből 5 db. Nyelvtan: az I. és II. oszt. anyagának tüzetes átismétlése után a mondattanból: az alany és állitmány, a jelző, az értelmező, az esetek (accusativus, dativus, genitivus, ablativus) és igenevek használata. Kéthetenként iskolai dolgozat. Tk. Pirchala: Latin olvasókönyv és nyelvtan.

4. **Német,** heti 4 óra. A német nyelv hangjai és irásuk. Olvasás, a helyes hangsulyozás és kiejtés elsajátitására. Helyesirás. A főnév és melléknév declinatiója. A melléknév fokozása. Számnevek. Névmások. Az ige conjugatiója az activumban. Olvásmányok nyelvtani és tárgyi magyarázatokkal. Beszédgyakorlatok a tárgyalt olvasmányok alapján. Iskolai és házi dolgozatok. Tk. Schuszter Alfréd: Német nyelvtan I.

5. **Történelem,** heti 3 óra. A magyarok története 1526-ig. Tk. Dr. Szadeczky Lajos: Magyarok története. I. rész.

6. **Leiró és fizikai földrajz,** heti 2 óra. Amerika és Ausztrália. A fizikai s a csillagászati földrajz alapismeretei. Tk. Némethy Károly: Földrajz III. k.

7. **Mennyiségtan,** h. 3 óra. A százalékszámitas alkalmazásai. Összetett következtetések. Kamatszámitás. Értékpapirok. Arányos osztás, középérték számitás. Arany- és ezüstötvényekre vonatkozó számitások. Agió. Iskolai és irásbeli dolgozatok. Tk. Dr. Beke Manó: Közönséges számtan.

8. **Rajzoló geometria,** heti 1 óra. Az I. osztály anyagának kibővitése. Háromszögek, négyszögek és sokszögek szerkesztése. Az egybevágóság és hasonlóság feltételei. Centrális és axiális szimmetria. Tk. Dr. Horti Henrik: Rajzoló geometria III. rész.

IV. OSZTÁLY.

1. **Vallás,** heti 1 óra. A keresztyén hit- és erkölcstan; egyházi énekek. Tk. Bereczky Sándor: Keresztyén hit- és erkölcstan.

2. **Magyar nyelv,** heti 3 óra. Arany Toldija: tartalma, szerkezete, jellemei, stilusának sajátságai. Prózai olvasmányok: Szemel-

vények Heltai G., Pesti M. G. meséiből. Elbeszélések: Jókai Mór és Mikszáth Kálmántól. Leirások: Baksai: A magyar ház és Arany János: Szalonta égése. Költemények Rozgonyiné, A fülemile (Arany), Az alföld, A Tisza (Petőfi), A közelitő tél, Magyarország, Wesselényi hamvaihoz, Jámborság és középszer (Berzsenyi), Ének a végekről (Balassi B.), Himfy dalaiból (Kisfaludy Sándortól). Az igazi bölcs (Verseghy Ferenctől). Epigrammák Vörösmartytól. Ezek alapján a prózai és költői stilus sajátságai. Verstan. Iskolai vagy házi dolgozat. Tk. Négyesy László: Stilisztika és Arany Toldija. Magy. Lehr Albert.

3. **Latin nyelv,** heti 5 óra. Olvasmányok: Curtius Rufustól: Caesar Commentarii de bello Gallico c. müvéből: Gallia felosztása, A helvetiusok elleni háboru. Az Ariovistus elleni háboru. A gallok és germánok szokásai. Ovidius methamorphosisából: A világ négy kora. Az özönviz, Daedalus és Icarus. Nyelvtanból: Az állitás módjai, mellé és alárendelt mondatok, participialis szerkezetek és az oratio recta és obliqua. Prosodia és verstan. Két hetenkint iskolai dolgozat. Tk., mint a III. osztályban.

4. **Német nyelv,** h. 3 óra. A III. osztály anyagának ismétlése, továbbá a teljes igeragozás. Prózai és költői olvasmányok. Beszédgyakorlatok. Kéthetenként irásbeli dolgozatok. Tk. Schuszter Alfréd: Német nyelvtan.

5. **Történelem,** heti 3 óra. A magyarok története a mohácsi vésztől napjainkig. Magyarország politikai földrajza. Tk. Dr. Szigethy Lajos: Magyarok története. II. rész.

6. **Növénytan,** heti 3 óra. Egy pár virágos növény leirása után a növények szerveinek részletes tárgyalása. Chemiai alapismeretek. A növények belső szerkezete és a növények életjelenségei. A virágtalan és virágos növények fontosabb családjai. Tk. Dr. Szterényi Hugó: Növénytan.

7. **Mennyiségtan,** heti 3 óra. Az algebra; az algebra jelei. Az összeg, szorzat, hatvány, külömbség és az algebrai szám. Az algebrai mennyiségek összeadása, kivonása. A két- és többtaguak szorzása, négyzetre és köbreemelése. A hányados, a legnagyobb közös osztó és a törtek egyszerüsitése; a legkisebb közös többes és a törtek

összevonása. Elsőfoku egyismeretlenü egyenletek. Iskolai és házi irásbeli dolgozatok. Tk. König - Beke : Algebra.

8. **Rajzoló geometria,** heti 1 óra. A kör és tulajdonságai. A körre vonatkozó szerkesztések. Két kör. Körök érintői. Elipsis és érintőinek szerkesztése. Hyperbola, parabola és érintőinek szerkesztése. Tk. Dr. Horti Henrik: Rajzoló geometria III. rész.

V. OSZTÁLY.

1. **Vallás,** hetenként 1 óra. Bibliaismertetés. Bibliaolvasás. Tk. Bereczky Sándor: Bibliaismertetés.

2. **Magyar nyelv,** heti 3 óra. A prózai müfajok elmélete. Az olvasott beszédek egy-egy részlete könyv nélkül. Iskolai olvasmányokon kivül magánolvasmányok, különösen Arany: Toldi Estéje és Toldi Szerelme. Jókai: Az uj földesúr. Havonként irásbeli dolgozat. Tk. Riedl Frigyes: Retorika.

3. **Latin nyelv,** heti 5 óra. Prózai olvasmány: Cicero De imperio Cn. Pompei és De Archia poeta c. beszédei. Költői olvasmányok: Szemelvények Ovidiusból (Tristia, Fasti). Az olvasmányok tárgyi, szerkezeti és régiségtani magyarázata, nyelvtani és mondattani elemzése. Kéthetenként iskolai irásbeli dolgozat. Tk. Dr. Kont Ignác: M. Tulli Ciceronis De imperio Gnaei Pompei oratio ad Quirites. Dr. Geréb József: M. T. Cicero beszéde Archias ügyében. Csengeri János dr.: Szemelvények Ovidiusból. Hittrich: Római régiségek.

4. **Görög nyelv,** heti 4 óra. A görög alaktan a magánhangzós tövü igék sajátságai. A nyelvtannal párhuzamosan a következő olvasmányok: 1., 3., 5., 7., 9., 11., 13., 17., 21., 23., 25., 29., 31., 33., 35., 37., 39., 43., 45. (részben), 47., 49., 51. (részben), 53. (részben), 55., 57. (részben), 59., 61., 63. Retroversiók. Irásbeli dolgozatok. Tk. Maywald József: Görög nyelvtan és görög olvasókönyv. I. rész.

5. **Görögpótló tárgyak,** a) *Irodalom,* heti 1 óra. Homeros Iliasa és Odysseája bő szemelvényekben. Homeros, a homerosi kor; a homerosi kérdés. Az eposok jellemzése. Herodotos történeti müveiből szemelvények. Herodotos és a történetirás kezdetei. A Homeros

korára vonatkozó régiségek. Tk. Csengeri: Homeros Iliasa, Gyomlai: Homeros Odysseája, Geréb: Szemelvények Herodotosból, Badics: Olvasókönyv I. kötet. b) *Rajz*, heti 2 óra. Lapok, testek távlati rajzolása. Egyszerübb testcsoportok rajzolása, árnyékolása és festése. Tárgyak rajzolása és festése.

6. **Német nyelv,** heti 3 óra A nyelvtani ismeretek kiegészitése és összefoglalása. Prózai és költői olvasmányok. Tartalmi kivonatok, áttételek prózába; beszédgyakorlatok; szócsaládok és frázisok gyüjtése. Iskolai és házi dolgozatok. Tk. Schuszter Alfréd: Német nyelvtan II. rész.

7. **Történelem,** heti 3 óra. Egyetemes történet. A keleti népek története. A görögök és rómaiak története 476-ig Kr. u. Tk. Dr. Szigethy Lajos: Egyetemes történet, (Ó-kor.)

8. **Állattan,** heti 3 óra. Morphologia és physiologia különös tekintettel az emberi test külső és belső szerkezeti viszonyaira. Az egyes állattörzsek részletes tárgyalása. Tk. Dr. Szterényi Hugó: Állattan.

9. **Mennyiségtan,** heti 3 óra *Algebra:* Többismeretlenü egyenletrendszerek feloldása. Négyzetgyökvonás, irrationális és imaginarius számok. Tiszta és vegyes másodfoku egyenletek megoldása. Köbgyökvonás. Tk. König—Beke: Algebra. *Geometria:* Két, három, négy és több egyenes kölcsönös helyzete, a sik idomok. Az egybevágóság és hasonlóság. Területszámitás. Tk. Wagner Alajos: Geometria. Iskolai és házi dolgozatok.

VI. OSZTÁLY.

1. **Vallás,** heti 1 óra. A keresztyén egyház története. Tk. Bereczky Sándor: A keresztyén egyház története.

2. **Magyar nyelv,** heti 3 óra. Költészettan. Müvészettani alapfogalmak; a költői müfajok ismertetése. Nagyobb olvasmányok: Zrinyi, Szigeti veszedelme. Arany, Buda halála. Shakspere Coriolanusa. Kisfaludy K. Kérői. Tk. Négyesy László: Poetika. Havonként egy dolgozat.

3. **Latin nyelv,** heti 4 óra. T. Liv. libri XXI. cap. 1—2, 4,

18, 22—27. libri XXII. 1—7. A trasumenomi ütközet. Fabius cunctator. A cannaei csata. Livius élete és munkája. Vergilius Aeneis I. ének 1—209. II. ének 1—369, 506—565. III., IV., V. ének tartalma. Vergilius élete. A Liviussal kapcsolatban az állami, Vergiliussal kapcsolatban a vallási régiségek. Tk. Kalmár Elek: Titus Livius Római történetéből. Wirth Gyula: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből.

4. **Görög nyelv,** heti 4 óra. Az alaktan V. osztályos anyagának tüzetes átismétlése után annak befejezése; párhuzamosan következő görög olvasmányok: 1—26., 31—41. (Olv. k. II. r.) Az Anabasis eredeti szövege szerint olvasókönyvünk III. és VII. sz. darabja, a Memorabiliából megfelelő bevezetéssel a IV. és V. sz. szemelvény. A görög lyra fejlődésének áttekintése. Szemelvények a lyrikusokból. Mondattan: Stilusgyakorlatok, fordítások magyarból görögre, irásbeli dolgozatok. Tk. Maywald: Görög olvasókönyv I. és II. rész. Görög nyelvtan.

5. **Görögpótló tárgyak,** a) *Irodalom*: heti 1 óra. A görög elégia, iambos és epigramma. Az aeol és dór költészet. A deákos iskola magyar költői. A görög dráma. Aischylos Oresteiája, Sophokles Antigonéja. Tk. Badics: Irodalmi olvasókönyv II. rész. Aischylos Oresteiája, ford. Csengeri János, Sophokles Antigonéja, ford. Csiky Gergely. — b) *Rajz,* heti 2 óra. Testcsoportok rajzolása és festése. Használati tárgyak rajzolása. Gipszek rajzolása és festése.

6. **Német nyelv,** heti 3 óra. A nyelvtani ismeretek ébren tartása és kiegészitése. Prózai és költői olvasmányok, ez utóbbiak alapján a verstan alapelvei. Beszédgyakorlatok. Tk. Schuster Alfréd: Német nyelvtan III. rész.

7. **Történelem,** heti 3 óra. A középkori intézmények kifejlődése. A nyugat szervezkedése egyházilag a pápaságban, politikailag a császárságban és társadalmilag a hübériségben. A középkori intézmények virágzása és hanyatlása. A nagy felfedezések és a renaissance. A reformáció, ellenreformáció, a vallásháboruk és a westfáli béke. Tk. Dr. Szigethy Lajos: Egyetemes történet II. rész.

8. **Ásványtan,** heti 3 óra. Az ásványok ismertetése kapcsolatban chemiai sajátságukkal és ipari alkalmazhatóságukkal. Chemiai alapfogalmak, szerves vegyületek. A földkéreg alakitásában közremüködő

tényezők (viz, jég, tűz). Kőzetek. Tk. Dr. Szterényi Hugó: Ásványtan és chemia.

9. **Mennyiségtan,** heti 4 óra. a) *Algebra:* Müveletek positiv és negativ egész hatványkitevőkkel és törtkitevőkkel. Müveletek gyökmennyiségekkel. Másodfokura visszavezethető egyenletalakok. A logarithmus. Számtani és geometriai sor. Tk. König—Beke: Algebra. b) *Geometria:* Körtan. Szögfüggvények. A derékszögü és egyenlőszáru háromszögek, szabályos sokszögek trigonometriai megoldása. A szögfüggvények kölcsönös összefüggése. A sinus, cosinus és tangenstétel. A ferdeszögü háromszögek trigonometriai megoldása. Tk. Wagner Alajos: Geometria. Iskolai és házi irásbeli dolgozatok.

VII. OSZTÁLY.

1. **Vallástan,** heti 1 óra. A magyar protestáns egyház története. Tk. Bereczky Sándor ugyanazon cimü könyve.

2. **Magyar nyelv,** heti 3 óra. A magyar nemzeti irodalom története Kisfaludy Károlyig, Beöthy Zsolt tankönyve nyomán.

3. **Latin nyelv,** heti 4 óra. Olvasmányok: Vergilius Aeneiséből a VI. énekből 42—155., 263—332., 384—478., 548—901. a VII. énekből 25—58., 81—106., 286—353., 406—434., 458—474., 601—628., 641—646., 803—817; az Aeneis tartalma, összefoglalása, méltatása, hatása. Cicero: In Catilinam or. II. kihagyás nélkül, Sallustius: Bell. Jug. 1—21. Régiségek. Ismétlések a szótan köréből, stilusgyakorlatok, irásbeli dolgozatok. Tk. Wirth Gyula: Vergilius Aeneise. Hittrich: Sallustius Jugurthiája, Boros: Cic. in Cat.

4. **Görög nyelv,** heti 4 óra. Homeros müvei, a trójai mondakör főbb részletei, az Ilias és Odysseia tárgya, tartalma, szerkezete stb.; a homerosi nyelvjárás általános sajátságai. Olvasmány: Homeros Odysseiájának I. 1—440., V. 1—54., IX. 105—132., XIII. 1—125. és 187—440. énekei. Rendszeres nyelvtani ismétlések (alaktan a mi-végü igékig). Régiségek. Forditások magyarból görögre. Havonta 1 irásbeli dolgozat. Tk. Csengeri: Homeros Odysseiája. Wagner—Horváth: Régiségek, Maywald: Görög nyelvtan.

5. **Görögpótló tárgyak,** a) *Irodalom*: heti 1 óra. Thuky-

dides történeti müveiből az I., II., VI. és VII. könyv. Thukydides élete és müvei. Demosthenes beszéde a koszoruról, a görög szónoklat története, Demosthenes életének s szónoki egyéniségének, valamint az egykoru görög viszonyoknak ismertetésével. Magyar olvasmányok: Horváth Mihály: A pragmatica sanctio története; Kölcsey, Wesselényi br., Széchenyi István gr. és Eötvös József br.: Beszédek a magyar nyelv ügyében; Kölcsey: Mohács, Deák II. felirati javaslata és husvéti cikke. A magyar történetirás és szónoklat vázlatos ismertetése. A görög irodalom történetének áttekintése. Tk. Szilasi Móric: Szemelvények Thukydidesből, Bölcskey és Schäfer: Demosthenes beszéde a koszoruról, Badics: Olvasókönyv III. k. b) *Rajz*: Használati tárgyak rajzolása és festése. Csendéletszerü dolgok rajzolása és festése.

6. **Német nyelv,** heti 3 óra. Hermann und Dorothea I., II. részben a III. és V. ének forditása, a többinek tartalmi összefoglalása. Tk. Albrecht János: Hermann u. Dorothea, Minna von Barnhelm; az I. II. fly. és néhány főbb jelenet forditása; az egész ismertetése. Tk. Heinrich Gusztáv: Minna von Barnhelm. A német irodalom története a legrégibb időktől Lessing haláláig. Tk. Schuster Alfréd: Német irodalomtörténeti tankönyv I. rész.

7. **Történelem,** heti 3 óra. Egyetemes történet a magyar nemzet történetével kapcsolatosan. 1648-tól 1878-ig. A genfi conventio. Jelenünk ismertetése Európában és a gyarmatvilágban. Tk. Dr. Szigethy Lajos: Egyetemes történet III. rész.

8. **Természettan,** heti 4 óra. A testek általános tulajdonságai. Halmazállapot. Az anyagi pont mechanikája, az erők munkája, hatásképessége. Az energia megmaradásának elve. A szilárd cseppfolyós, légnemü testek fizikája. Rezgéstan. Akusztika. Optika. Tk. Szijártó Miklós: Kisérleti fizika.

9. **Mennyiségtan,** heti 3 óra. *Algebra:* A kamatos kamat számitás; betétek és járadékok. Végtelen geometriai sor. A racionalis és irracionális számoknak megfelelő pontok; complex-számok. A pontok koordinátái. A függvények teljes tárgyalása, ábrázolása. Másodfoku egész függvények és azok grafikus ábrázolása; maximum és minimum értékek. Tk. König—Beke: Algebra. *Geometria*: Az egyenes, a sik és a testszög. A geometriai testek, azok felszine és köbtartalma. A

gömb stereometriája; a gömb és gömb részeinek felszine és köbtartalma. Tk. Wagner Alajos: Geometria. Iskolai és házi irásbeli dolgozatok.

VIII. OSZTÁLY.

1. **Vallástan,** heti 1 óra. Keresztyén hit- és erkölcstan Tk. Zsilinszky Mihály: Keresztyén hit- és erkölcstan.

2. **Magyar nyelv,** heti 3 óra. A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése Kisfaludy Károlytól a legujabb időkig. Tk. Beöthy Zsolt: A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése.

3. **Latin nyelv,** heti 4 óra. Olvasmány: Horatius ódáiból az I. 1., 4., 11., 14., 22., 34.; a II.-ból a 3., 7., 14., 16., 17., 18.; a III.-ból az 1., 2., 3., 30. Az epodosokból a 2. A satirákból az I. k. 1. és 4-ik, az Ars poetica 1—294. sora. Tacitus Annaleséből az 1—15, 24—28-ik fejezet. Cursive forditások. Az olvasott szövegekhez megfelelő bevezetések, tárgyi és nyelvi magyarázatok, irodalmi méltatások. A római irodalom történetének áttekintése. Az irodalmi és régiségtani ismeretek rendszeres összefoglalása. Tk. Wirth: Horatius, Dr. Schmidt Attila: Szemelvények Tacitus Annaleséből.

4. **Görög nyelv,** heti 2 óra. Olvasmány: Homeros Iliasának I. (1—610.), II. (1—120., 138 - 142.), III. (1 — 190.) éneke, az Odysseiának XIII. (187—335.) éneke. Több énekből cursive forditás és tartalmi ismertetés. Az Ilias tartalma, szerkezete. Platon Apologiájából az 1—III. fejezet. A nyelvtan átismétlése, ion dialectus. Régiségek. Tk. Csengeri: Homeros Iliasa, Simon: Platon szemelvények. Maywald: Görög nyelvtan.

5. **Görögpótló tárgyak,** a) *Irodalom*: heti 1 óra. A görög irodalom áttekintése. A görög bölcselet. Platon müveiből a következő dialogusok: Apologia, Kriton, Phaidon és részletek az Államból, dr. Földi József tankönyve nyomán. A görög müvészetek áttekintése a filologiai muzeum gipszöntvényeinek, fali képeinek felhasználásával és vetitésekkel. Tk. Zsámboki Gyula: A görög müvészet kiválóbb alkotásainak ismertetése.

6. **Német nyelv,** heti 3 óra. A német irodalom története. Herdertől, Goethe és Schiller kora részletesebben és az ujabb irodalom

rövid áttekintése kisebb szemelvényekkel. Olvasmány: Schiller, Wilhelm Tell magyarázata: Heinrich Gusztáv. Tk. Schuster A.: Német irodalomtörténeti tankönyv II. rész.

7. **Mennyiségtan,** heti 2 óra. *Algebra:* A kapcsolástan elemei: permutációk, variációk, kombinációk. A kéttagu kifejezések sorozatai és hatványai, binomiális együtthatók tulajdonságai. Tk. König—Beke: Algebra. *Geometria:* A gömbháromszög oldalának és szögének cosinusa; a sinustétel. A geografiai helyek távolságának meghatározása. Tk. Wagner Alajos. Iskolai és házi feladatok.

8. **Történelem,** heti 3 óra. A magyar nemzet oknyomozó történetének, különösen az állami élet fejlődésének részletes áttekintése. A magyar állam mai politikai, gazdasági és müveltségi állapotának ismertetése. Közjogi intézmények fejlődése. Tk. Dr. Szigethy L.: A magyar nemzet története.

9. **Természettan,** heti 4 óra. Hőtan. Mágnességtan, Elektromosságtan. A kosmographia elemei. Tk. Szijártó Miklós: Kisérleti fizika.

10. **Lélektan és logika,** heti 2 óra. A lelki tünemények ismertetése, a logikai gondolkodás törvényei. Tk. Szitnyai Elek: Lélektan és logika.

Rendkivüli tárgy.

Ének. Az intézet jobb hangu és hallásu növendékeiből (I—VIII. oszt.) alakult 71 tagból álló vegyes kar heti 2 órában begyakorolta: Erkel: Himnusz; Egressy B.: Szózat; Bach Sebestyén: Vezessen az ég Ura; Klósz Károly: Gyászének; Weber Károly: A kard; Dürner Gyula: Viharban; Magyar népdal: A reményhez; Beliczay Gyula: Nemzeti himnusz; Wenczel Károly: Die Wacht am Rhein.

12 tagból alakitott férfinégyes (VII—VIII. oszt.) külön heti 2 órában betanulta: W. L.: Élet Ura, Jézusunk; szövege: Sántha Károlytól; Kapi Gyula: Erős vár a mi Istenünk. Kapi Gyula: Gyászmotett; Sz. Nagy I.: Hulldogál a szabadságnak (Lekaszálták már a rétet szöveggel); Szügyi József: Honvédtüzér temetése; Sz. Nagy I.: Nemzeti dal; Oláh Károly: Fohász; —: Ballag már a vén diák.

Hanggyakorlatok. Hangjegyismertetés. Az ev. vallásu I—VIII. oszt. növendékeknek heti fél órában külön egyházi ének.

VI.

A tanulók névsora, vallása és lakóhelye.

I. osztály.

Babay Béla, ref. Sárpilis, Tolnam.
Bakó Béla, ág. h. ev. Maráza, Baranyam.
Balogh János, gör. kel. Homokszentlőrincz, Pestm.
Becht Henrik, ág. h. ev. Mekényes, Baranyam.
Berger János, ág. h. ev. Váralja, Tolnam.
Busz Imre, ág. h ev. Felsőnána, Tolnam.
Csida Sándor, r. kath. Himesháza, Baranyam.
Czéh Pál, ág. h. ev. Lajoskomárom, Veszprémm.
Dankó Béla, ág. h. ev. Titel, Bácsbodrogm.
De Moder Diodor, r. kath. Mezőkomárom, Veszprémm.
Derschner János, ág. h. ev. Somogydöröcske, Somogym.
Dékány Imre, r. kath. Vékény, Baranyam.
Eicher István, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Erdélyi László, izr. Bonyhád, Tolnam.
Erdős István, izr. Bonyhád, Tolnam.
Faik Henrik, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Faragó István, izr. Bonyhád, Tolnam.
Farkas László, r. kath. Kölesd-Tengelicz, Tolnam.
Felder Sebestyén, ág. h. ev. Somogydöröcske Somogym.
Fridrich György, ág. h. ev. Bikal, Baranyam.
Glöckner János, ág. h. ev. Kéty, Tolnam.
Gruber Pál, r. kath. Mosonszentjános. Mosonm.
Hatz József, ág. h. ev. Branjevó, Bosznia.
Hecker Henrik, ág. h. ev. Kaposszekcső, Baranyam.

Heinemann Henrik, ág. h. ev. Váralja, Tolnam.
Herger Sándor, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Hesz János, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Honig Lipót, izr. Kisvejke, Tolnam.
Jakus László, ref. Endrőd, Békésm.
Kniesz Péter, ág. h. ev. Bikal, Baranyam.
Koch János, ág. h. ev. Kalaznó, Tolnam.
Kovácsy Gyula, ref. Pécsvárad, Baranyam.
Küszter Jakab, ág. h. ev. Ráczkozár, Baranyam.
Lang Samu, ág. h. ev. Borjád, Baranyam.
Lítzmann György, izr. Bonyhád, Tolnam.
Miklósi József, r. kath. Püspöklak, Baranyam.
Neun Henrik, ág. h. ev. Ág, Baranyam.
Nika Elemér, ág. h. ev. Sárszentmiklós, Fejérm.
Oberndorf Zoltán, ág. h. ev. Váralja, Tolnam.
Orosz Imre, r. kath. Paks, Tolnam.
Patton János, r. kath. Mága, Tolnam.
Pártay Győző, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Pinhack Rudolf, r. kath. Lipik, Pozsegam.
Preisz György, ág. h. ev. Budapest.
Rihmer Antal, ism., r. kath. Péterszálás, Pozsegam.
Schmidt Sándor, ism., r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Schneider Henrik, ág. h. ev. Majos, Tolnam.
Schwarczer Zoltán, r. kath. Kémes, Baranyam.
Stolczenbach Kálmán, ism., ág. h. ev. Kisdorog, Tolnam.
Stőhr Sándor, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Strobl József, ág. h. ev. Lajoskomárom, Veszprémm.
Szepessy Zoltán, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Taubert Ádám, ág. h. ev. Somogyszill, Somogym.
Till Henrik, ág. h. ev. Ráczkozár, Baranyam.
Tiringer János, ref. Sárbogárd, Fejérm.
Tompek József, r. kath. Szekszárd, Tolnam.
Tóth László, r. kath. Sütvény, Tolnam.
Udvaros József, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Wagner Rezső, ág. h. ev. Ráczkozár, Baranyam.

Kimaradtak:

60 Benczák Sándor, r. kath. Czikó, Tolnam.
id. Schneider Henrik, ág. h. ev. Majos, Tolnam.
Wickert Péter, ism., ág. h. ev Kalaznó, Tolnam.

II. osztály.

Bernhardt Henrik, ág. h. ev. Bulkeszi, Bácsbodrogm.
Bierwarth Fülöp, ág. h. ev. Györköny, Tolnam.
Brandeisz Zoltán, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Eppel József, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
5 Farkas Ferencz, r. kat. Mucsi, Tolnam.
Genersich Tivadar, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Gojkovics Milenkó, gör. kel. Siklós, Baranyam.
Gronwald Gyula, ág. h ev. Ráczkozár, Baranyam.
Grünwald Elek, ág. h. ev. Dunaszentgyörgy, Tolnam.
10 Holländer Andor, izr. Bonyhád, Tolnam.
Horváth György, gör. kel. Bolmány, Bararanyam.
Ilia Gyula, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Illés Gyula, r. kath. Simontornya, Tolnam.
Koncz Rezső, ref. Bakonynána, Veszprémm.
15 Krausz Ernő, izr. Bonyhád, Tolnam.
Lackner Ernő, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Lágler Sándor. r. kath. Bonyhádvarasd, Tolnam.
Lang János, ág. h. ev. Kalaznó, Tolnam.
Liffa László. ism., ág. h. ev. Budapest.
20 Matthesz Pál, ág. h. ev. Györköny, Tolnam.
Mayer György, r. kath. Bácsbokod, Bácsbodrogm.
Mocsáry László, r. kath Kárász, Baranyam.
Molnár Sándor, r. kath. Gyulaj, Tolnam
Müller László, ref. Bonyhád, Tolnam.
25 Muszti Jenő, r. kath. Nagykozár, Baranyam.
Németh Kálmán, r. kath. Tamási, Tolnam.
Oravecz Lajos, r. kath. Bátaapáti, Tolnam.
Palikó Béla. r. kath. Bonyhád, Tolnam.

Péter János, ág. h. ev. Börzsöny, Tolnam.
Pfeffer Sándor, r. kath. Váralja, Tolnam.
Pirkner Miklós ism. r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Rapp Henrik, ág. h. ev. Kéty, Tolnam.
Reich Ede, ág. h. ev. Titel, Bácsbodrogm.
Reidl Sebestyén, ág. h. ev. Somogydöröcske.
Riegel József, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Schäffer Andor, izr. Bonyhád, Tolnam.
Schäffer Jenő, izr. Bonyhád, Tolnam.
Scherer József, ág. h. ev. Torvaj, Somogym.
Schwarcz Andor, izr. Lengyel, Tolnam.
Spiesz Gyula, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Szabó Béla, r. kath. Koppányszántó, Tolnam.
Térmeg Sándor, ref. Pálfa, Tolnam.
Till János, r. kath. Hidas-Bonyhád állomás, Baranyam.
Tóth József, r. kath. Koppányszántó, Tolnam.
Velis József, r. kath. Baracs, Fejérm.
Vogel Jenő, r. kath. Tamási, Tolnam.
Vujcsics Dusán, gör. kel. Dunaszekcső, Baranyam.
Zach József, r. kath, Szalatnak, Baranyam.

Magántanuló:

Laub János, ág. ev. Bikal, Baranyam.

Kimaradtak:

Berg Imre, ref. Nagyszékely, Tolnam.
Lutz Ferenc, r. kath. Lippó, Baranyam.
Schlaghammer Géza r. kath. Baracs, Fejérm.

III. osztály.

Bauderer Fülöp, ág. h. ev. Bulkeszi, Bács-Bodrogm.
Beke Lajos, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Belák János, ág. h. ev. Tamási, Tolnam.
Béldi Béla, ág. h. ev. Sárszentmiklós, Fehérm.

Bogyay Gyula, róm. kath. Püspöklak, Baranyam.
Boros László, róm. kath. Németlad, Somogym.
Bottka Bálint, ref. Nova-Gradisca.
Bősz Endre, róm. kath. Szigetvár, Somogym.
Fördős Gyula, ág. h. ev. Fácánkert p., Tolnam.
Frey János, ág. h. ev. Somogyszill, Somogym.
Goldschmidt Marcel, izr. Bonyhád, Tolnam.
Haffner Lajos, ág. h. ev. Mekényes, Baranyam.
Hatz Ottó, ág. h. ev. Branjevó, Bosznia.
Hecker János, ág. h. ev. Kaposszekcső. Baranyam.
Héra Gábor, ág. h. ev. Váralja, Tolnam.
Hirschfeld Márk, izr. Bonyhád, Tolnam.
Hirschl Félix, izr. Krizevac (Kőrös) Belovárm.
Kamarás István, róm. kath. Bácsalmás, (Bács-Bodrogm.)
Kircz Ferenc, róm. kath. Tevel, Tolnam.
Konkoly Thege Gyula, róm. kath. Bonyhád, Tolnam.
Kovács István, ág. h. ev. Bátaszék, Tolnam.
Kőnig Henrik, ág. h. ev. Csikóstöttös, Baranyam.
Krämer Ottó, ág. h. ev. Bulkeszi, Bácsbodrogm.
Krug Márton, róm. kath. Tevel, Tolnam.
Langhoffer János, ág. h. ev. Kiszács, Bácsbodrogm.
Liffa Aurél ism., ág. h. ev. Budapest, Pestm.
Lőwinger Mór, izr. Kisvaszar, Baranyam.
Lukács István, ág. h. ev. Nagybábony, Somogym.
Mühl Henrik, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Müller István, róm. kath. Bonyhád, Tolnam.
Nevrly Adolf, róm. kath. Sodolovce p., Szerémm.
Novotny Lajos, róm. kath. Bonyhád, Tolnam.
Orosz Béla, róm. kath. Paks, Tolnam.
Perényi Tibor, róm. kath. Nagy-Mányok, Tolnam.
Purt Gusztáv, ág. h. ev. Ág, Baranyam.
Purt Károly, ág. h. ev. Ág, Baranyam.
Schlaghammer Richárd, róm. kath. Bácsbokod, Bácsbodrogm.
Schrammel Pál, ág. h. ev. Tiszakálmánfalva, Bácsbodrogm.
Sembery László, róm. kath. Bonyhád, Tolnam.

Sonnenfeld Andor, izr. Szilasbalhás, Veszprémm.
Strohmeier István, róm. kath. Bonyhád, Tolnam.
Szakály István, róm. kath. Értény, Tolnam.
Wenhardt Béla, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.

Magántanuló:

Goldarbeiter Sándor, izr. Bátaszék, Tolnam.

IV. osztály.

Bassola Antal Zoltán, róm. kath. Bonyhád, Tolnam.
Becht Károly, ág. h. ev. Mekényes, Baranyam.
Belák Sándor, ág. h. ev. Tamási, Tolnam.
Böröcz István, ref. Nagydorog, Tolnam.
Fürst Ödön, izr. Ivánbattyán, Baranyam.
Gaál Elemér, ág. h. ev. Mezőkomárom, Veszprémm.
Gábor Mátyás, róm. kath. Ozora, Tolnam.
Genersich Andor, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Götz János, ág. h. ev. Ráckozár, Baranyam.
Gősi Pál, ág. h. ev. Sárszentlőrinc, Tolnam.
Hauk Dezső, róm. kath. Baranyakisfalud, Baranyam.
Hofmann Ernő, ág. h. ev. Kaposszekcső, Baranyam.
Holländer Arthur, izr. Bonyhád, Tolnam.
Holländer Árpád, izr. Bonyhád, Tolnam.
Huszár Miklós, ref. Sárbogárd, Fehérm.
Kneppó Jenő, ág. h. ev. Kispest, Pestm.
Kocsis Lajos, ág. h. ev. Nagyszokoly, Tolnam.
Kordkovich Rezső, róm. kath. Fadd, Tolnam.
Küszter János, ág. h. ev. Ráckozár, Baranyam.
Lafferton Károly, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Lenaz Péter, róm. kath. Fiume.
Link János, r. kath. Ujdombóvár, Tolnam.
Lötz János, ág. h. ev. Kaposszekcső Baranyam.
Lőwy Arthur, izr. Görbő, Tolnam.
Lőwi Jenő, izr. Görbő, Tolnam.
Meiszter Frigyes, ág. h. ev. Rákosszentmihály, Pestm.

Miszlai György, ág. h. ev. Sárszentlőrinc, Tolnam
Mosberger Keresztély, ág. h. ev. Lajos-Komárom, Veszprémm.
Nahoczky Endre, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Papp János, r. kath. Kisujbánya, Baranyam.
Paul Henrik, ág. h. ev. Hant, Tolnam.
Pesics János, gör. kel. Beremend, Baranyam.
Pécsvárady József, ref. Decs, Tolnam.
Pétermann Ádám, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Préger József, izr. Bonyhád, Tolnam.
Rendler Ferenc, r. kath. Ősi, Veszprémm.
Rivészy József, r. kath. Szemely, Baranyam.
Rumsauer Ede, r. kath. Szederkény, Baranyam.
Ruppert János, ág. h. ev. Miszla, Tolnam.
Sajó Dezső, izr. Bonyhád, Tolnam.
Schwarz Dezső, izr. Pelvárd, Baranyam.
Schwarczer Aladár, r. kath. Kémes, Baranyam.
Schwarczer István, r. kath. Kémes, Baranyam.
Szabó János, ág. h. ev. Izmény, Tolnam.
Szabó Zoltán, r. kath. Koppányszántó, Tolnam.
Szepessy Géza, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Vitkovics Pál, r. kath. Gyulaj, Tolnam.
Wickert Károly, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Wiesner János, ism. ág. h. ev. Mekényes, Baranyam.
Zavaros Béla, r. kath. Kölesd, Tolnam.

Magántanulók:

Bevárdy Rezső, ref. Répczeszemere, Vasm.
Lamparter Győző, r. kath. Pusztaszabolcs, Fehérm.
Lafferton Imre, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.

Meghalt:

Knisz György, ág. h. ev. Bikal, Baranyam.

V. osztály.

Baldauf István, r. kath. Gyönk, Tolnam.

Barkóczi István, r. kath. Gyulaj, Tolnam.
Beke Andor, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Bekker János ág. h. ev. Paks, Tolnam.
Boór Aladár, ág. h. ev. Magyarszombathely, Veszprémm.
Deutsch Imre, izr. Herczegfalva, Fejérm.
Diczendy Béla, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Duka Ferenc, ág. h. ev. Budapest.
Engelman Béla, izr. Gyönk, Tolnam.
Fábián Zoltán, ev. ref. Vörösmart, Baranyam.
Frank Jánoz, ág. h. ev. Keszőhidegkut, Tolnam.
Friml Antal, r. kath. Ipolyság, Hontm.
Fuchs László, ág. h. ev. Gyönk, Tolnam.
Haffner Imre, ág. h. ev. Mekényes, Baranyam.
Inkei Miklós, r. kath. Mohács, Baranyam.
Kanizsa József, r. kath. Szakcs, Tolnam.
Király Lajos, r. kath. Ozora, Tolnam.
Kondor János, ref. Sepse, Baranyam.
Kovácsovics György, ág. h. ev. Rákoskeresztur, Pestm.
Kutasi Béla, r. kath. Szászvár, Baranyam,
Kutasi Vilmos, r. kath. Szászvár, Baranyam.
Lelbach István, ág. h. ev. Szabadka, Bácsm.
Limbacher Zoltán, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Litzmann Lajos, izr. Bonyhád, Tolnam.
Müller István, r. kath. Kárász, Baranyam.
Nöthlung Vilmos, ref. Morágy, Tolnam.
Ott Béla, ág. h. ev. Ókér, Bácsm.
Ott Oszkár, ág. h. ev. Ókér, Bácsm.
Pál István, r. kath. Vásárosdombó, Baranyam.
Papp Antal, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Pirkner László, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Precsényi László, ref. Pálfa. Tolnam.
Reinitz Sándor, izr. Vencsellő.
Reitinger Henrik, ág. h. ev. Csikóstöttös, Baranyam.
Rihmer Béla, r. kath. Péterszálás, Somogym.
Sass Jenő, r. kath. Szederkény, Baranyam.

Simon István, ref. Decs, Tolnam.
Sonnenfeld Sándor, izr. Szilásbalhás, Veszprémm.
Szakács Imre, ref. Mórágy, Tolnam.
Szuprics Jenő, r. kath. Gerjen, Tolnam.
Tauszig Sándor, izr. Görbő, Tolnam.
Trapp Lajos, r. kath. Sepse, Baranyam.
Vágó László, izr. Siklós, Baranyam.
Valis Jenő, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Vukalovits Géza, r. kath. Bonyhád, Tolnam.

Vizsgálatlan maradt:

Albán József, r. kath. Szakadát, Tolnam.
Hőning Konrád, ág. h. ev. Kistormás, Tolnam.

Kimaradt.

Meister Antal, ág. h. ev. Rákosszentmihály, Pestm.

Elutasittatott:

Molnár István, r. kath. Szekszárd, Tolnam.

VI. osztály.

Abel Zsigmond, r. kath. Felsőleperd, Tolnam.*
Csiba Lajos, ref. Kölesd, Tolnam.
Denk Lajos, r. kath. Paks, Tolnam.
Dobrovich Kálmán, ism., r. kath. Nagydorog, Tolnam.
Gaszner János, r. kath. Bátaszék, Tolnam.
Gojkovics Vladimir, gör. kel. Siklós, Baranyam.
Halasi György, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Hauk Jenő, r. kath. Baranyakisfalud, Baranyam.
Hoff Károly, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Kneppó Dezső, ág. h. ev. Radvány, Zólyomm.
Kretschmann Henrik, ág. h. ev. Keszőhidegkut, Tolnam.*
Lehoczky János, ism., ág. h. ev. Tótkomlós, Békésm.*
Lelbach János, ág. h. ev. Szabadka. Bácsmegye.
Lévay Dezső, r, kath. Pécsvárad, Baranyam.

Müller Konrád, ref. Gyönk, Tolnam.
Müller Lajos, ág, h. ev. Sárpilis, Tolnam.
Nahoczky Géza, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Nozdroviczky Ferenc, r. kath. Gyönk, Tolnam.
Reidl Péter, ref. Ujsové, Bácsbodrogm.
Sajó Sándor, izr. Bonyhád, Tolnam.
Schmidt János, ág. h. ev, Bonyhád, Tolnam.
Schrauth Konrád, ág. h. ev. Nagyhajmás, Baranyam.*
Steiner Sándor, izr. Szalatnak, Baranyam.
Szabácsy Dezső, ref. Váralja, Tolnam.
Szász István, ref. Szekszárd, Tolnam.
Szuprics György, r. kath. Gerjen, Tolnam.*
Szücs Géza, ism., r. kath. Udvari, Tolnam.
Társchitz Henrik, ág. h. ev. Somogyszill, Somogym.
Takács Ferenc, ism.. r. kath. Harkányfürdő.
Takács Nándor, r. kath. Gyönk, Tolnam.
Támer Sándor. r. kath. Cinkota, Pestm.
Wickert Lajos, ág. h. ev. Bonyhád. Tolnam.
Zavaros Elemér, róm. kath. Kölesd, Tolnam.

Magántanulók:

Laki Ilona, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Müller Márta, ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.
Pazsitzky István, ág. h. ev. Tamási, Tolnam

VII. osztály.

Andrics Arzén, gör. kel. Majs, Baranyam.
Balogh György, r. kath. Nagydorog, Tolnam.
Beöty Pál, ism., róm. kath. Veszprém, Veszprémm.*
Csapláros György, r. kath. Bulbeszi, Bácsbodrogm.
Csordás Gyula, r. kath. Keszü, Baranyam.
Fehérváry János, r. kath. Ozora, Tolnam.
Friedrich Lajos, ism., ág. h. ev. Bonyhád, Tolnam.*
Gál István, ref. Rinyaszentkirály, Somogym.*

Gyalog László, ág. h. ev. Sárszentlőrinc, Tolnam.
Haffner Vilmos, ág. h. ev. Mekényes, Baranyam.
Honig József, izr. Mágocs, Baranyam.
Horváth Béla, ág. h. ev. Uzdborjád, Tolnam.*
Hölczl Dezső, ág. h. ev. Felsőnána, Tolnam.
Hukker Tibor, r. kath. Szalatnak, Baranyam.
Kiss Lajos, ág. h. ev Sárszentlőrinc, Tolnam.
Krinner Lajos, r. kath. Veszprém.*
Langhoffer Károly, ág. h. ev. Kiszács, Bácsbodrogm.
Landthaller Zoltán, r. kath. Dád, Fehérm.
László Gyula, unitárius, Sárbogárd, Fehérm.
Müller György, ág. h. ev. Sárpilis, Tolnam.
Németh Gyula, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Resetár Antal, r. kath. Kiskőszeg, Baranyam.*
Röder Károly, ág. h. ev. Cservenka, Bácsbodrogm.
Schrammel Károly, ág. h. ev. Tiszakálmánfalva, Bácsbodrogm.
Schmidt Béla, r. kath. Gyönk, Tolnam.
Schmitzer Ferenc, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Tomka József, ism., ág. h. ev. Györköny, Tolnam.*
Ugrósdy László, r. kath. Kisdorog, Tolnam.
Vojnits Aladár, r. kath. Hercegszöllős, Bácsm.
Zavaros Tibor, r. kath. Kölesd, Tolnam.

Kimaradt

Szuprics Vendel, r. kath. Gerjén, Tolnam.

Magántanuló:

Müller Erzsébet, ref. Sárpilis, Tolnam.

VIII. osztály.

Appel András, ág. h. ev. Tékes, Baranyam.*
Bálint Ambrus, ref. Nagydorog, Tolnam.
Biczó Rezső, ref. Pécs, Baranyam.*
Bokor Vilmos, izr. Bonyhád, Tolnam.

Deutsch J. István, izr. Herczegfalva, Fehérm.*
Döme István, ref. Paks. Tolnam.
Dránovics Pál, ref. Gyönk, Tolnam.*
Farkas Zsigmond, izr. Bátaszék, Tolnam.*
Gruics György, gör. kel. Kácsfalu, Baranyam.*
Gutman Mór, izr. Decs, Tolnam.
Haiser János, ág. h. ev. Szárazd, Tolnam.*
Hammer József, ág. h. ev. Sopron, Sopronm.*
Holländer Hugó, izr. Bonyhád, Tolnam.*
Hónig Miksa, izr. Kisvejke, Tolnam.
Hölczl Antal, ág. h. ev. Felsőnána, Tolnam.*
Komáromy Ferenc, ref. Zombor, Bácsbodrogm.
Miller Ferenc, r. kath. Nágócs, Somogym.*
Péter Gyula, r. kath. Baranyaszentlőrinc, Baranyam.*
Reisz János, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Rück Henrik, ág. h. ev. Izmény, Tolnam.*
Schmidt István, r. kath. Buzsák, Somogym.
Schwetz Tibor, r. kath. Bonyhád, Tolnam.
Vaitsch István, r. kath. Bonyhád, Tolnam.*
Zathureczky István, ág. h. ev. Apátvarasdtelep, Baranyam.*

Magántanuló:

Steiner Markusz, izr. Edelény, Borsódm.

---

*) Katonának soroztatott.

VII.

Könyvtár, szertárak, butorzat.

A tanári könyvtár.

A tanári könyvtár régi értéke	24293·—	kor.
Ez évi gyarapodásra fordittatot	260·—	»
Összes érték	24553·—	kor.

Az ifjusági könyvtár.

Az ifjusági könyvtár változatlan, értéke 2760·88 kor.

Classikai-Filológiai szertár.

Classikai-Filologiai szertár változatlan, értéke 786·41 kor

Természetrajzi szertár.

Természetrajzi szertár régi értéke	6966·50	kor.
Gyarapodásra fordittatott	21·50	»
Összes érték	6988·—	kor.

Földrajzi szertár.

Földrajzi szertár változatlan, értéke 904·— kor.

Fizikai szertár.

Fizikai szertár változatlan állománya 612 drb., értéke 15756·— kor.

Rajzszertár

Rajzszertár változatlan, értéke	1944·— kor.

Tornaszertár.

Tornaszertár változatlan, értéke	3296·20 kor.

Butor.

Butorzat változatlan, értéke	20245 kor

VIII.

Jelentés a „Belmissio-egyesület" 1914-15. évi működéséről.

E vészterhes napokban, mikor az aggodalom hazánk sorsa és kedveseink élete miatt napról-napra nagyobbá nőtt szivünkben, mikor apáink és testvéreink életüket és vérüket áldozták kedves hazánkért, a mi jólétünkért, életünkért és boldogságunkért, alig találtunk helyet, hol megnyugodhassunk 's figyelmünket a harctérről egy kedvesebb helyre fordithassuk. De a veszély érzete. mely közös mindnyájunkkal, mely hazaszeretetben és Isten félelemben egyesitett bennünket, kissé elpihent akkor, mikor Belmissio-Egyesületünkben kedveseinkért 's győzelmünkért imádkoztunk s magunk körül krisztusi szeretetet láttunk és Isten védő karját éreztük.

Belmissio-Egyesületünk ez évben is megalakult. Sajnos azonban a nagy idők terhe körünk ez évi munkásságán nagyon is meglátszik. Nem fejthettük ki azt a munkásságot, melyet más években felmutathattunk. De célunkat, melyet egyesületünk maga elé kitüzött: a szeretet ápolását, az evangeliumi világosság megőrzését, továbbá a hitből fakadó jó-cselekedetek gyakorlását, kevés számu összejövetelünkön is elértük.

Mindössze négy összejövetelt tarthattunk, melyeken Genersich Tivadar vallás tanár ur vezetése mellett a kör tagjai egyházi énekeket énekeltek, imádkoztak, szavaltak és valásos tárgyu dolgozatokat olvastak fel.

Az egyesület tagjai I—VIII. osztályu evangélikus tanulók voltak. Örömmel láttuk körünkben református testvéreinket is, kik a felsőbb ostályok tagjai közül majdnem mind hozzánk csatlakoztak, A kör céljaira minden tagnak legalább 1 Kor. kellett fizetnie, melynek egyrésze a belmissio, másik a gyámintézet céljaira fordittatott.

Egyesületünknek 127 evangelikus és 7 református tagja volt. Tisztviselőkké alakuló gyülésen a kör a következőket választotta:

Titkár: Zatkureczky István VIII. o. t.
Jegyző: Hammer József VIII, o. t.
Főpénztáros: Hölczl Antal VIII. o. t.
Könyvtáros: Haiszer János VIII. o. t.
Énekvezető: Kneppó Dezső VI. o. t.

A haza hivó szava társaink közül többet zászló alá állitott, köztük lelkes titkárját: Zathureczkyt, három másik VIII. osztálybeli tisztviselő társával együtt. Rájuk nehéz munka: szenvedés, nélkülözés vár most, mikor mi az édes pihenésre térünk; de biztosak vagyunk abban — mert ismerjük őket, — hogy a fáradalmakat és szenvedéseket hazánk érdekében békében türik. Hisszük, hogy a hazaszeretet és Isten félelem, melyet az intézet falai közt tanusitottak, erősekké és bátrakká teszi őket. Egyesületünk emléküket örökké megőrzi 's mindnyájan imádkozunk értük.

Adja Isten, hogy viszont láthassuk őket!

A kör a titkári teendőket Kiss Lajosra, a jegyző munkáját Gyalog Lászlóra, a főpénztárosi teendőket Hölczl Dezsőre bizta.

A jótékonyságot azáltal gyakoroltuk, hogy a torzsai konfirmandus otthon, pozsonyi theol. otthon, eperjesi theol. otthon és pogány missio céljaira 5—5 K-t, szegény tanulók segélyezésére 15 K-t, gyámintézet részére 18·50 K-t adtunk.

Pénztári helyzet:

Tagsági dijakból befolyt:	Gyámintézet részére	74.— K.
	Belmissio »	70·50 »
	Összesen:	144·50 K.
Összes kiadásunk, a segélyezésekkel együtt:		60·40 »
	Az évi pénztári maradvány:	84·10 K.
	A kör mult évi vagyona:	1635·08 »
		1719·18 K.

Kiss Lajos
főgimn VII. o. tan.

IX.

A „Petőfi“ Önképzőkör 1914|15. évi jelentése.

Az Ifjusági Önképzőkör 1914. szeptember hó 26-án tartotta alakuló gyülését, melyen vezető tanár ur buzditó szavai után megválasztattak a kör tisztviselői és összeiratott a tagok névsora. A tagok száma 128.

Tisztviselők lettek:

ifjusági elnök: Zathureczky István VIII. o. t.
főjegyző: Müller György VII. o. t.
aljegyző: Horváth Béla VII. o. t.
pénztáros: Hammer József VIII. o. t.
ellenőr: Schmid István VIII. o. t.
főkönyvtáros: Vaitsch István VIII. o. t.
alkönyvtárosok: Hukker Tibor és Tomka Józef VII. o. t.
háznagy: Reisz János VIII. o. t.
teremőrök: Schrammel Károly VII. Kneppo Dezső és Kretschmann Henrik VI. o. t.

A 12-es bizottság tagjaiul a kör e tisztviselőkön kivül még megválasztotta Gutmann Mór és Schwetz Tibor VIII. és Haffner Vilmos VII. oszt. tanulókat.

Körünk ez év folyamán hat gyülést tartott, még pedig 1 alakuló, 4 rendes és 1 záró gyülést, azonkivül márczius 15-én ünnepélyt rendezett, mely alkalommal Bokor Vilmos és Vaitsch István VIII. oszt. tannlók nagy hatással mondották el könyeket fakasztó beszédüket.

Lendületes beszédüket a kör 10—10 koronával jutalmazta és mindkettőt a jelentés végén közöljük.

A rendes közgyüléseken részben szavalatok hangzottak el, részben irásbeli dolgozatok vagy saját szerzeményü költemények olvastattak föl és biráltattak meg.

A haza hivó szava fegyverbe szólitotta önképzőkörünk vezető tanár urát, később pedig a kör több tagja között tisztviselőinek egy részét is. Hajas Béla vezető tanár ur eltávozása után a kör vezetését Faik Henrik tanár ur volt szives magára vállalni. A 12-es bizottság ifjusági elnökké Müller György főjegyzőt, pénztárossá Reisz István háznagyot, főkönyvtárossá pedig Schwetz Tibor választmányi tagot választotta meg.

A kör vagyona egy 1000 K.- névértékü Hadi Kölcsön kötvény, tkpban van 424·51 K.

Ünnepi beszéd

tartotta 1915. március 15-én

BOKOR VILMOS

fgm VIII. o. t.

Szeretve tisztelt Tanári-kar! Mélyen tisztelt Vendégek! Kedves Barátaim!

Nemzeteket, országokat emésztő vér- és lángzivatar tombol végig a földön. A huszadik század embere: a gépember harcba szállt és küzdelembe vitte rettenetes fegyvereit. A rombolás szele suhog felettünk, az ujjászületés leheletétől feszült a levegő. Az enyészet lángja egyének, családok és nemzetek boldogságát istenitéletként zárja könyörtelen karjaiba. És e megborzasztó viharban, milliók csatakiáltása és halálhörgése közepett, fellobban egy imbolygó lángocska, szelid, kedves fényü: az emlékezés! Sugara végigrezeg az ember milliók szivén, fémje uj szint derit a titáni küzdelemre és ime e nagy esztendőben, a világháboru esztendejében összehoz bennünket, hogy együtt melegedjünk szent lángjánál, hogy együtt áldozzunk egy dicső, nagy napnak, hogy leborulva áldó imádság mellett mondjuk el szent neveiket, akiknek oly nagy részük van abban, hogy a magyar méltán állhatja meg helyét e világrenditő kataklizmában.

Március idusa! Napod piros betükkel irta be Clió az ókor történetébe — a nagy Caesar vére festett pirosra. Hozzánk is bibor köntösben jöttél, de nem a vér, hanem a tavasz biborában! Uj életet hoztál nekünk! Uj életet egy nemzetnek, mely hosszú, keserü éveken át nyögött a méltatlan rabság bilincseiben, — új életet egy népnek,

mely a rabszolgából emberré lett. Letörted a gátat, mely utjában állt a lélek és értelem, a nemzeti szellem és igazság, a szabad szó megnyilatkozásának! A Te Napod szabadságot szült egyénnek és nemzetnek. Föltámadás voltál! Jövel, március, e nehéz napokban! ültesd szivünkbe halhatatlan emlékeddel a reményt, a meggyőződést és hitet, hogy a Te eszméid diadalmaskodni fognak most is! Mert a Te eszméid küzdenek most is ott a Kárpátok havas tetőin; legyen bármi más a külső ok, az érdek, mely a népek e harcába inditotta a magyart, a Te eszméidet magával vitte minden honvéd szivében!

A mióta a magyar állam áll, egy kérdés izgatja nemzetünk legjobbjait. Hazánk a Nyugatnak mesgyéjén, a Keletnek küszöbén két ellentétes világnézetnek az ütközője. Akármerre hajlunk egyéniségünk kialakulása előtt, elvesztünk. Ha kitárjuk kapunkat a nyugat betóduló eszméi előtt, europaiakká leszünk, de magyar egyéniségünk elveszett. Ha leeresztjük a sorompót, elzárkozunk: megmentjük nemzetiségünket, de barbárokká válunk. A megoldás itt csak egy: befogadni a Nyugat kulturáját és aztán átgyúrni, átlényegesiteni, nemzetivé, magyarrá tenni. E művelet még folyik és mostani harcunk megvédése annak, amit ily módon már sajátunkká tettünk; megvédése a panszlavizmus hatalmivágya ellenében, kirekesztése az orosz sötétségnek ez országból, ahol már felderengett a népeket boldogitó világosság. Március 15-ike, melyet a magyar Tyrtaios »szabadságunk első lélekzetvételének» mond, voltaképen nem más, mint egyik fázisa ennek az ezeréves megoldási műveletnek, egy állomás azon a történeti uton, melyen István, Kálmán, Nagy Lajos, Hunyadi Mátyás, Bethlen Gábor, Zrinyi Miklós haladtak. Súlyósabbá teszi a problémát a nemzet szélsőségekre hajló, végletek közt csapongó jelleme. Történetünk az erőfeszités és lazulás, a fellángulás és fásulás, az önbizalom és elcsüggedés, a rohanó haladás és lomha maradás, az erjedés és ernyedés örökös változásáról beszél.

A 18. század vége és a 19. század eleje a tespedés és pangás korszaka volt. A hat nemzetiség és hét felekezetü Bábel vizeinél ültünk és sirtunk. A török háboruk és szabadságharcok megtörték anyagi és lelki erőnket. Az arisztokracia, valamikor a nemzet agya, szive és hősi karja, az udvar fényében sütkérezett, összeköttetéseket

keresett, hintók pompájában, szolgák sokaságában, hajtó vadászatokban lelte kedvét és rendeltetését. Ipar nincs. Kereskedés nincs. Polgári osztály nincs. A bányák és utak idegen igazgatás alatt állanak. Nyelvünk holt nyelv. Műveltségünk a klasszikus irók és a corpus iuris ismeretében ormollik ki. Papi jószág, nemesi birtok nem adózott. A honvédelem már régen az állandó hadseregen sarkallik, de a nemesség féltékeny önzéssel őrzi kiváltságait. A jogok kitágitásában nemzeti csapást lát. Minden teher a misera plebs, a nyomorult pór nép vállait nyomja. Ő fizeti a hadi adót, a diétákat, a megyei költségeket, ő végzi a közmunkát, ő teljesiti a hadi szolgálatot, de azért kivül áll az alkotmány sáncain a jog védelmén. Az uriszék itél fölötte pallossal és deressel. A nemesség, a magyar föld egyedüli birtokosa, gőggel, megvetéssel sújtja a parasztot. A jobbágy némán meghajlik a vaskényszer alatt. Babilon vizeinél ül és sir.

Ámde sirással még nem támasztottak fel nemzetet! Nem a könnyből, hanem a munka verejtékéből, az önfeláldozás véréből lesz a harmat, mely megtermékenyiti a nemzeti lélek gyökerét. A Himnusszal, mely kesereg a múltakon és lemondó megadással tétlenül Isten kezére bizza sorsát, nem lehet új korszakot teremteni. «Legyen világosság!» az vet véget khaosznak, sötétségnek, törvénytelenségnek. A Szózat hangja, mely Isten segedelme mellett »észt, erőt és szent akaratot« mozgat, izgat tettre, harcra.

És jött a nagy próféta. Jött rendszeres előképzettség nélkül, csak az ihlettől hajtva, mint a próféta. Jött a legnagyobb magyar: Széchenyi és nézett! S előtte terül a nemzet nagy temetője, Mohács. Szerte széllyel a csontok, melyekről a török háboruk, a szabadságharcok lemarták a hust és amelyekből a munka, a jogtalanság, a fásultság kimarta a velőt. S látta, hogy itt nem a törvényt kell átalakitani, hanem magát a nemzetet kell felserkenteni, talpra állitani. És prófétált szóban és betüvel a »kelet népé«-nek, az aszott, hideg csontoknak; kitűzte a célt a Kelet és Nyugat összeolvadásában, a haladásban és a történeti hagyomány megbecsülésében. És megjelölte a versenytért: a »Stadion«-t, hol nemesnek, pórnak találkoznia kell a munkában, a becsületben, a szó szentségében, a »Hitel«-ben, melyet kérünk, melyet. adunk És profétálására zúgás támadt és közeledett

csont a csonthoz. Az ifju arisztokracia a közügyekhez fordult. A jobbágyság elnyomatása enyhül. Már beszélnek a zsidók egyenjogositásáról. Az ifjuság megszólal, talpra áll, lelkesedése már beleszól, már irányozza a közhangulatot. A Lánchidon már a nemes is vámot fizet. A holt nyelvet eltemetik és a magyar nyelv lép a helyébe; már a trón előtt, már a trón felől is megcsendül hangja, simul, hajlik, szókincse bővül. Haladás, szabadelvüség, hazaszeretet, testvériség egy fogalommá olvad össze, egy gócból kiinduló sugarak.

És aztán jött a Másik: a költő, hogy mit az értelem már elfogadott, a sziv és lélek hevével juttasson diadalra. Nem ranggal, fénynyel, ősi névvel jelent meg. Az ő megbizó pecsétje az a csók volt, melyet a geniusztól nyert és ott égett lelkén, izzott ajkán. És amint megzendült lantjának húrja — élesen, metszőn, mint a spártaiak hadisipja — feltámadt egy lelkes sereg: az ifjuság, mely a látóhatár peremjén cikkázó villámoknál gyujtá meg a szövétneket, melynek világánál — egy gyönyörü, lázas napon — felszabadult a szó, a gondolat, a föld, a munka, az ember; feltámadt a nemzeti őrség, a honvédsereg, a névtelen félistenek sokadalma. És mikor galád kezek szét akarták tépni az irást, melyen királyi kéz pecsétje biztositotta a magyarnak szabadságát, jogait, ez ifju sereg dalolva ment a harcmezőre és szállt harcról-harcra, diadalról-diadalra és ismét vissza — de nem a világosi temetőig! Csak a sereg, az anyag pusztult el. de a lélek, az eszme, mely mozgatta. melyért küzdött, tovább folytatta utját — mig új seregre talált! Ott küzd ma is a Kárpátok havas ormain és itt lebeg köztünk.

Március idusa az eszme ünnepe. Az eszméé, mely sértetlenül jutott el félszázados utján hozzánk. Évek során át fogadták ünnepi disszel, pompázással e napot, de a lelkekben önkéntelenül is megszólalt egy hang: valóban igaz-e ez érzés, nem puszta máz-e, hamis páthosz. A skeptikus huszadik század gyermeke képes lenne-é az első március hőseihez méltón mindent-mindent, vagyont, életet feláldozni ez eszmék érdekében? Megérdemelte-e a nagy Március megnyilatkozását?! Most megjött a válasz. A március bajnokai elégedetten tekinthetnek le az égből. Láthatták, hogy az első hangra, mely végigzúgott az országon: »veszélyben a haza! « mint támadt viszhang mil-

liók szivében. Az eke mellől elsietett a földmüves, könyvek mellől, hivatalokból előkerültek a férfiak és karöltve, egy érzelemmel kaptak a fegyverhez, hogy megvédjék mindannyiunk közös anyját. Szegény és gazdag letette kincsét a haza oltárára — mint az első márciuskor!

Tetté vált az emlék! és ezt a március szent napjának köszönhetjük, az ő tanitása csengett fel a szivekben. Legszebb ünnepünknek ez idusán fogadjuk fel hát nagy, szent esküvéssel, hogy mindenkor követjük és megtartjuk e tanitást. Barátaim! kik most nehéz, nagy ut előtt álltok, kiknek fájó szivvel — mert barátot vesztünk — de büszkén, bizalommal intünk bucsut, esküdjetek ti is ama napra, ama szent tusára, hogy méltók lesztek márciusi őseitekhez; hogy haza, szabadság, testvériség soha üres szóvá nem lesznek előttetek; hogy ezekért véretekkel és életetekkel küzdeni fogtok! A magyarok Istene oltalmazzon benneteket, öntsön belétek csüggedetlen lelket és erőt a fáradalmak elviselésére és vezéreljen épségben vissza benneteket az értetek aggódó szülőkhöz, testvérekhez és barátokhoz! A végzet utjai kifürkészhetetlenek. Isten beláthatatlan bölcsességü rendelkezései úgy hozhatják magukkal, hogy egynémelyiket közületek talán már nem látunk viszont. Fájdalmunkat enyhiteni fogja az a tudat, hogy a Hazáért áldoztátok fel ifjui élteteket. Emléketek örökké élni fog közöttünk, forrása lesz az utókor lelkesedésének és mig abból merit a magyar, barbár hordák erőszaka le nem igázhatja, álbarátok aljas kufárkodása meg nem döntheti, »szolgájává szegődik minden ujabb század« és élni fog dicsően! nem lesz soha vége!

Búcsu-szó

Irta:

VÁITSCH ISTVÁN

Szokatlan az idő, mikor nekünk, immár felesküdt ujoncoknak, bucsut kell mondanunk Bonyhádnak, ifjui küzdelmeink és törekvéseink szinhelyének. Nem fejezhetjük be nyugodtan munkálkodásunkat, sebtében kell learatnunk nyolc évi fáradozásunk termését, mert a haza parancsoló érdeke és veszélyeztetett biztonsága ugy kivánja, hogy mi is azok közé álljunk, kik legnehezebb, de legszebb és legszentebb férfiui kötelességüket teljesitik, védik életük és vérük árán a hazát. És midőn tekintetünk már a jövőn mereng, midőn már érezzük arcunkon az ismeretlen, a rejtelmes Élet férfiasitó lehelletét, mulaszthatatlan kötelességünknek tartjuk, hogy hálatelt szivvel forró köszönetet mondjunk mindazoknak kik előkészitettek bennünket a jövő, az élet számára, kik atyai gondoskodással, férfias eréllyel és kipróbált tudással vezéreltek bennünket a tudás, a haladás nehéz, de szép utján, kik megértő, meleg szeretetükkel pótolták nekünk az otthon édes melegét és kedves derültségét.

Köszönetet mondunk mindenekelőtt Önöknek, mélyen tisztelt és őszintén szeretett Tanár-uraink, atyai szeretetükért és gondoskodásukért, lankadatlan fáradozásukért és elnéző jóakaratukért. Nem szabad felednünk és nem is feledjük soha, hogy Daedalus mérhetetlen atyai szeretetével és aggódó gondoskodásával tanitottak bennünket, fiatal, tapasztalatlan Icarusokat, mindig magasabbra és magasabbra röpülni a tudás, a haladás utján; hogy oly körültekintő óvatossággal vigyáztak első szárnypróbálgatásaink sikerültére, mun-

kásságunk helyes irányba terelésére. De nemcsak azért mondunk Önöknek őszinte köszönetet, hogy tudással vérteztek fel bennünket a jövő számára, hanem különösen azért, hogy oly féltő szeretettel vigyáztak erkölcsi életünk tisztaságára, hogy oly gondos és szerető mentoraink voltak az ifjuság vajudó, háborgó napjaiban, hogy oly bölcs előrelátással és egy hosszu, munkás élet sok-sok tapasztalatával férfiakat, egész férfiakat iparkodtak belőlünk nevelni az élet, a jövő számára. És ma, mikor oly súlyos és felleg terhes jövő előtt állunk, főképp azért mondunk Önöknek köszönetet, hogy szivünkbe oltották, kiolthatatlanul, a hitnek és hazának eszméjét; hogy megtanitottak bennünket hinni Istenben, hiven és rendithetetlenül és szeretni a hazát forrón, lángolón. Mindennél fontosabb ez a mostani nehéz napokban, mikor nemzetünk sorsa döl el, mert ha igaz, hogy hazaszeretet és hit nélkül nincs áldozatkészség ugy még igazabb, hogy áldozatkészség és önfeláldozás nélkül nincs győzelem.

Bonyhád mélyen tisztelt nagyközönségéhez is kell egynéhány meleg és szives köszönő szót intéznünk irtántunk sokszor tanusitott meleg érdeklődéséért és állandó szeretetéért. Otthont találtunk itt Önök között, meleg és bizalmas otthont, megértő szeretetet, mely vigasztalt és fölemelt, ha nagyon is éreztük az élet nagy nehézségeit és a pótolhatatlan, a vigasztaló és bátoritó édesanya távollétét. Bizonyára a szeretet az a jótékony és életfakasztó meleg, mely az édesanya melengető kebléről ideszakadt kis diáknak, ennek a fiatal emberi hajtásnak, kicsiny törékeny plántának nyugodt és derült testi-lelki fejlődését elsősorban előmozditja, s mivel Önök minket ebben, a nekünk oly fontos szeretetben, oly sokszor és oly gazdagon részesitettek, fogadják érte épp oly meleg, hódolatos köszönetünket.

Hozzátok szólunk utoljára, kedves diáktársaink, meleg szeretettel, bajtársi együttérzéssel. Eddig közös uton, közös cél felé haladtunk: most utjaink hirtelen ketté váltak, de egy nagy és szent kötelesség továbbra is egybefűz bennünket, meg kell mutatnunk, hogy a magyar ifjuság nemzeti nagyjainak ragyogó példáitól, áldozatra és tettrekész szellemétől át és át hatva, tudja kötelességét teljesiteni úgy a harcmezőn, mint a vérnélküli csaták mezején, az iskolának komoly és céltudatos munkától megszentelt falain belől.

A régi nagy idők, a nagy eszméket, nagy tetteket és nagy férfiakat szülő idők kora virradt fel ujra, mikor nemzetünk tanuló-ifjusága mindig ott küzdött az első sorban és bőségesen áldozott vért és életet; mikor a kisebbek nemes irigységgel nézték a nagyok harcba-vonulását és dobogó kebellel várták ők is a haza hivó szózatát. Most mi vagyunk a nagyok, az idősebbek, reánk vár a nehéz feladat: helyt állani ama nagy javakért és nagy eszmékért melyeket őseinktől szent örökség gyanánt kaptunk, ránk hárul a nagyobb, a nehezebb, de egyuttal a dicsőbb feladat, s midőn annak teljesitésére készülünk, bucsuzásul baráti jobbunkat nyujtjuk felétek férfias, meleg szoritásra, kérve benneteket, gondoljatok mindig szeretettel és bajtársi lelkesedéssel reánk és mi igérjük, hogy ezt a szeretetet és bajtársi lelkesedést iparkodunk meg is érdemelni.

Mégegyszer kérjük mindazokat, kiket nyolc évi diákságunk alatt tisztelni és szeretni tanultunk, hogy tartsanak meg szives emlékezetükben, meleg szeretetükben. Nagy dolog előtt állunk, súlyos megpróbáltatások várnak talán ránk, melyeknek terhét bizonyára könnyebben viselhetjük el abban a vigasztaló és a küzdelemhez erőt adó tudatban, hogy vannak otthon, kik igazán hivő lélekkel és aggódó szeretettel kérik értünk a hadak Urát, hogy ifjui tapasztalatlanságunkban óvjon meg bennünket minden bajtól, minden veszedelemtől.

Csak ha sziveink egybeforrnak szeretetben, úgy haza, mint felebaráti szeretetben mondhatjuk bizton a költővel:

„Az nem lehet, hogy annyi sziv
Hiába onta vért;
S keservben annyi hű kebel
Szakadt meg a honért! . . .
Még jönni kell, még jönni fog
Egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százezrek ajakán.“

Müller György
ifj. elnök.

X.

A „Főgimnáziumi Zenekör" évi jelentése.

A „Főgimnáziumi Zenekör" 1914. szeptember 28-án tartotta alakuló gyülését Genersich Tivadar tanárelnök vezetése mellett.

A kör tisztviselőivé választotta: Bokor Vilmos VIII. o. t-ot mint karmestert; Zavaros Tibor VII. o. t. mint háznagyot és pénztárost, és Ugrósdy László VII. o. t-ot mint jegyzőt.

A zenekar 17 rendes taggal kezdte meg működését; ezek közül az év folyamán kilépett 3. A pártoló tagok száma 20 volt.

Tekintettel a komoly és nehéz időkre, továbbá arra, hogy a zenekar tagjainak a tavalyihoz képest megcsappant számát csak részben lehetett új tagokkal pótolni — a zenekar nem annyira a nyilvános szereplésekre és a kör vagyonának gyarapitására törekedett, mint inkább, hogy komoly munkával fejlessze a tagok zenei tehetségét és ezzel egy jövendő zenekarnak biztos alapot teremtsen.

Ilyen értelemben a zenekar a megtartott 20 rendes órán nem annyira a könnyebb, mint inkább a klassikus zenével foglalkozott. Betanult 10 uj darabot és átismételt a régiek közül számosat.

A nyilvánosság előtt kétszer szerepelt a kör, a március 15-én rendezett hazafias ünnepélyen és a május 2-án tartott nyilvános zenepróbán, melynek tiszta jövedelmek 160 K-t a háboru rokkantjainak felsegélyezésére forditotta. Az ez alkalommal felülfizetőknek a kör ez uton is hálás köszönetet mond.

A kör vagyoni állapota a következő:

Ez idei bevétel		210·73 K
» » kiadás		192·00 »
	Maradék	18·73 K
A kör mult évi vagyona		367·37 »
A mai vagyon tehát		386·10 K

A kör vagyonából 300 K névértékben jegyzett az első hadkiölcsönre.

Bokor Vilmos
a kör e. i. karmestere.

Ugrósdy László
a kör e. i. jegyzője.

Zavaros Tibor
a kör e. i. pénztárosa.

XI.

Ifjusági segélyegylet.

Az 1913/14. tanév végén volt az egyesületnek 469 drb. könyve 704 korona értékben.

1. A mult évről felhasználható volt 336 drb. könyv 615 K. értékben
2. Vásároltunk 47 » könyet 151 » »

Összesen: 383 drb. könyv 766 K értékben; kiosztottunk 383 darabot 766 korona értékben.

Az egyesület bevételét képezték: a tagsági dijak, a tőkék kamatai az isk. pénztár 100 korona járuléka és a következő adományok: N. N. 15 K. Raubitschek Izór úr 50 K. Eibach Ödön úr 37·20 K. özv. Lőrincz Józsefné 20 K. özv. Szentiványi Miklósné 3 K.

E bevételekből tankönyvek beszerzésére forditottunk 150·80, gyógyszertári számlákra 101·56, tandijra 5 tanuló után 55 K. A bevételek egy részét az alapszabályok értelmében a tőkéhez csatoltuk, egyrésze még rendelkezésünkre áll.

Az egyesületi pénztár számadása.

a) Bevétel.

1. Készpénz áthozatal a mult évről		100·—	kor.
2. Tőke visszafizetés		2373·27	»
3. Adományok: a) a tőkére	91·45		
b) folyó kiadásra	43·—	134·45	»
4. Tanulók járuléka		368·—	»
5. Az isk. pénztártól		100·—	»
6. Könyvek kötéséért		8·40	»
7. Kamat: a) egyesektől	571·98		
b) takarékpénztártól	17·67	589·65	»
Összesen:		3673·77	kor.

b) K i a d á s.

1. Tőkésitésre			3143·85 kor.
2. Segélyezésre: a) tankönyvekre		150·80	
b) tandijakra		55·—	
c) patikai számlára		101·56	307·36 »
3, Pénztári maradvány			222·56 »
	Összesen:		3673·77 kor.

c) V a g y o n.

1. Mult évi tőke		8085·20	
2. Szaporodás		770·58	8855·78 kor.
3. Kamat hátralék			152·— »
4. Pénztári maradvány			222·56 »
5. Az egyesület 383 drb. könyvének 776 kor. értékéből leszámitva 25%			582·— »
	Összesen:		9812·34 kor.

XII.

Ösztöndijak és jutalomdijak.

1. Ag. hitv. ev. egyetemes egyház pénzügyi bizottsága a Teleky-Róth Johanna grófné alapitványából egy tanulónak, nevezetesen *Hammer József* VIII. oszt. tanulónak 65 kor, ösztöndijat adományozott.

2. A Rosenstein-féle 2000 koronás alapitvány kamatját Bonyhád nagyközség elöljárósága fele részben *Bokor Vilmos* VIII. és fele részben *Vaitsch István* VIII. oszt. tanulónak adományozta.

3. Bonyhád nagyközség 1000 koronás huszonöt évi jubileumi alapitványának kamatját a község elöljárósága *Lafferton Károly* III. oszt. tanulónak adta.

4, A »Bonyhádi Segélyegylet mint Szövetkezet» 400 koronás »Erzsébet« alapitványának 20 korona kamatját az egylet igazgatósága *Hesz János* I. oszt. tanulónak adta.

5. »Sass István« 1000 koronás alapitványának 50 korona kamatját az isk. kisbizottság — az alapitó okirat értelmében — *Szabó János* III. oszt. tanulónak adta.

6. »Wéber János« 1000 koronás alapitványának 50 korona kamatját a magyar nyelvben és történelemben tanusitott előmeneteléért a tanári testület *Kiss Lajos* VII. oszt. tanulónak adta,

7. »Fördős Lajos« 1000 koronás alapitványának 50 korona kamatját megosztottuk *Beke Lajos* III. és *Genensich Andor* IV. oszt. tanulók között.

8. A »Régi tanitványok« 600 koronás alapitványának 30 korona kamatját — az alapitó okirat értelmében — *Mosberger Kerésztély* IV. oszt. tanulónak adtuk.

9. A bonyhádi polg. casinó 200 koronás »Jókai« alapitványának 10 korona kamatját elnyerte *Schwetz Tibor* VIII. oszt. tanuló.

10. A »Marhauser Andor« féle 2000 koronás alápitvány 40 - 40 korona kamatját adtuk *Haffner Vilmos* VII. oszt. és *Haffner Imre* V. oszt. tanulóknak.

11. »Balogh Imre« 200 korona alapitványának 10 korona kamatját kapta *Generšich Tivadar* II. oszt. tanuló.

12. »Hammel Alajos« 200 koronás alapitványának 10 korona kamatját adtuk *Fuchs László* V. oszt. tanulónak.

13. A tanári kar 200 koronás »Erzsébet« alapitványának 10 korona kamatját kapta *Belák Sándor* IV. oszt tanuló.

14. A tanári testület 200 koronás »Petőfi« alapitványának 10 korona kamatját elnyerte *Hucker Tibor* VII. oszt. tanuló

15. A bonyhádi polg. casinó 700 koronás »Vörösmarty« alapitványának 35 korona kamatját a magyar nyelvben és a történelemben tanusitott előmenetelért *Beke Andor* V. oszt. tanulónak adtuk.

16. A régi tanitványok 400 koronás »Gyalog István« alapitványának 20 korona kamatját a mathezisban tanusitott előmenetelért *Deutsch István* VIII. oszt. tanulónak adtuk.

17. »Busbach Ádám« 600 koronás alapitványának 15—15 kor. kamatját kapták *Hoffmann Ernő* IV. és *Frey János* III. oszt. tanulók.

18. A Dr. Pót Radó-féle 400 koronás alapitvány 20 kor. kamatját kapta *Vujcsics Dusán* II. oszt tanuló.

19. A Dr. Stern Adolf-féle 500 koronás alapitvány 20 korona kamatját adtuk *Gutmann Mór* VIII. oszt. tanulónak.

20. Az érettségi vizsgát tett tanulók ösztöndij-alapitványának kamatját kapta *Reisz János* VIII. oszt. tanuló.

21. A régi tanitványok 400 koronás Forberger László alapitvány 20 kor. kamatját *Scherer József* II. oszt. tanuló nyerte el.

22. »Sass László« 1000 koronás alapitvány 40 kor. kamatját az alapitó okirat értelmében *Lukács István* III. oszt. tanulónak adtuk.

23. »Müller József« 200 koronás alapitvány 10 kor. kamatját elnyerte *Mühl Henrik* III. oszt. tanuló.

24. »Gyalog- Pintér« 1000 koronás alapitvány 40 kor. kamatját elnyerte *Miszlai György* IV. oszt. tanuló.

25. Egy evang. lelkész 3 drb. 10 koronás aranyát felosztottuk *Béldi Béla* III. *Wágner Rezső* I. és *Udvaros József* I. oszt. tanulók között.

26. Dr. Berde Mózes ur 10 koronás jutalomdijával kitüntettük Sajó Dezső II. oszt. tanulót.

27. Kakass Béla ur 10—10 koronás jutalomdiját kapta *Rumsauer Ede* II. oszt. és *Jakus László* I. oszt. tanuló.

28. Dr. Schwetz Antal ur 10—10 koronás jutalomdiját adtuk a történelemben, illetőleg a magyar nyelvben tanusitott előmeneteléért *Pcsics János* IV. és *Vitkovics Pál* IV. oszt. tanulónak.

29. Pirkner János ur (Szálka) 10 koronás jutalomdiját elnyerte *Rihmer Béla* V. oszt. tanuló.

30. Eibach Ödön ur 10 koronás jutalomdiját adtuk *Baldauf István* V. oszt. tanulónak.

31. Dr. Eibach Kornél ur 10 koronás jutalomdiját elnyerte *Schmiedt János* VI. oszt. tanuló.

32. Dr. Schall Kálmám ur 10 koronás jutalomdiját kapta *Duka Ferenc* V. oszt. tanuló.

33. Dr. Bitter Károly ur 10 koronás jutalomdiját előmenetele miatt adtuk *Babay Béla* I. oszt. tanulónak.

34. Dr. Grünwald Elek ur (Dunaszentgyörgy) 20 koronás jutalomdiját kapta *Hecker János* III. oszt. tanuló.

35. Szinger Bálint ur (Nagymányok) 10 koronás jutalomdiját szorgalmáért *Szakály István* III. oszt. tanuló kapta.

36. Szepessy Kálmán ur 10 koronás jutalomdiját kapta *Krug Márton* III. oszt. tanuló.

37. Dr. Müller János ur 10 koronás szorgalomdiját elnyerte *Lottka Bálint* III. oszt. tanuló.

38. Honig Albert ur 10 koronás jutalomdiját szorgalmáért kapta *Ingelmann Béla* V. oszt. tanuló.

39. Dr. Rákos Miksa ur 10 koronás jutalomdiját adtuk *Sajó Sándor* VI. oszt. tanulónak.

40. Wéber Kálmán ur (Nádasd) 10 koronás jutalomdiját elnyerte *Balogh György* VII. oszt. tanuló.

41. Dr. Zavaros Gyula ur (Kölesd) jutalomdijából a természettanban kifejtett szorgalmáért *Müller György* VII., a nyelvekben tanusitott előmeneteleért *Kretschmann Henrik* VI. és a zenében kifejtett szorgalmáért *Kneppó Dezső* VI. oszt. tanuló kapott 10—10 koronát.

42. N. N. urnő 30 koronás jutalomdijából a magyar nyelvben tanusitott előmeneteleért 10—10 koronát kaptak *Hecker Henrik*, *Pinhack Rudolf* és *Till Henrik* I. oszt. tanulók.

43. Fleischmann Lipót ur 10 koronás jutalomdiját szorgalmáért *Ugrósdy László* VII. oszt. tanulónak adtuk.

44. Kiszely Géza ur 10 koronás jutalomdiját a görög nyelvben tett előmeneteléért kapta *Frank János* V. oszt. tanuló.

XIII.

Tápintézet.

A bonyhádi ág. hitv. ev. főgimnázium tápintézete az 1914/15-iki háborus tanévben nagy nehézségekkel küzdött, különösen a tanév második felében. A drágaság oly rendkivüli arányokat öltött, hogy szinte lehetetlennek látszott a tanuló ifjuságnak élelmezése. Isten segitségével mégis sikerült intézetünknek a hozzá füzött várakozásoknak megfelelnie, még pedig anélkül, hogy az ellátási dijat emelte volna.

Igaz, hogy ezzel szemben le kellett mondanunk arról, hogy szegény és jó tanulókat kedvezményekben részesitsük, csak Busz Imre I. oszt. tamulónak kinek, atyja a haza szolgálatában szerzett betegségben hunyt el, engedtünk el 28 koronát.

A jószivü adakozók száma is nagyon megfogyatkozott e nehéz időkben, amennyiben csak a következő adományok folytak be: Németi 2 K. Ráczkozár 2 K. Bikal 1·50 K. Tófü 1 K. Mekényes 2·50 K. és Nagyhagymás 2 K. összesen 11. K.

Mivel nem remélhetjük, hogy a jövő évben az adományok, vagy segélyek emelkedni fognak, a drágaság pedig meg fog maradni, kénytelenek voltunk az ellátási dijat 200 azaz kettő száz koronára felemelni. Ezen dij egész évre fizetendő még pedig félévenként előre, ez azokra nézve is kötelező, akik kivételeson abban a kedvezményben részesülnek, hogy havonként fizethessék az ellátási dijat. Megjegyezzük, hogy a 2 K. felszerelési dij is megmarad. A fenntartóság egyuttal fentartja magának azt a jogot, hogy az ellátási dijat év közben is felemelje, ha a drágaság ezt elkerülhetetlenné teszi. Ezzel szemben azonban kijelentjük, hogy a normális viszonyok helyre állta-val intézetünk is azonnal a régi mérsékelt árakat fogja életbe léptetni.

Faik Henrik
tanár, az intézet vezetője.

XIV.

Internátus.

Internátusunk ez évben 92 tanulónak nyujtott otthont, kiknek elhelyezése az összes rendelkezésünkre álló helyiségeket igénybe vette.

A tanittató szülők évről-évre fokozódó érdeklődéssel keresik fel az internátust, ugy hogy ez már nem képes a keresletet kielégiteni és ez évben is több jelentkezőt kellett visszautasitanunk helyszüke miatt. Ez a körülmény birta rá a fenntartóságot azon elhatározásra, hogy internátusát állami támogatás igénybevételével annyira fejleszti, hogy egyrészt 100 tanuló kényelmes befogadására alkamassá váljék, másrészt nemes hivatásának a tanulásra és léleküditő szórakozásra szánt helységek modern elhelyezése és berendezése által jobban megfelelhessen. Az állami támogatás elnyeréséért az első lépéseket megtette, bárha mielőbb siker koronázná törekvését.

Addig is a régi eszközök felhasználásával igyekezünk előmozditani növendékeink erkölcsi fejlődését és tanulmányi előmenetelét. Az erkölcsi fejlődés tekintetében törekvésünket kellő siker koronázta, amennyiben néhány kisebb és még idejében orvosolt botláson kivül, sulyosabb beszámitás alá eső erkölcsi vétség nem fordult elő. A tanulmányi előmenetel már gyengébb, aminek oka abban keresendő, hogy több növendékünk csekélyebb tehetsége miatt nem volt képes az osztálya számára előirt anyagot elvégezni, hasztalan alkalmaztuk velök szemben ugy a jó szónak, mint a szigornak eszközét.

Az egészségi állapot kielégitő volt.

Sajnos a városban járványszerüen fellépett kanyarót három internátusi növendék is megkapta, kik azonban néhány heti betegség után mind szerencsésen felgyógyultak.

Szerény anyagi viszonyainkhoz képest ez évben is segélyeztünk jó magaviseletü, szegény sorsu növendékeinket. Hecker Henrik I. o., Recht Henrik I. o., Hecker János III. o., Kőnig Henrik III o., Lukács István III. o.,

Becht Károly IV. o., Hoffmann Ernő IV. o. és Duka László V. o. növendékeinknek összesen 500 koronát engedtünk el az ellátási dijból.

Az internátusra vonatkozó tudnivalók a következők:

Az internátusba valláskülönbség nélkül mindenki felvehető, elsősorban azonban a fenntartóság tagjainak gyermekei, másodsorban a protestáns vallásu tanulók és azután a más vallásuak.

Az internátusba csak teljesen egészséges tanuló vehető fel. Azon tanulót, akiről később kiderül, hogy egészségi állapota a többiekre veszélyes, vagy az internátusi rendet megzavaró, szülői az intézeti orvos véleménye alapján tartoznak az internátusból kivenni. Ilyen esetben a már befizetett int. dijak visszatérítésére igényt nem tarthatnak.

A teljes ellátásért minden növendék tekintettel a fellépett drágaságra 410 koronát fizet, negyedévi részletekben előre a felügyelő tanár kezeihez. A fenntartóság azonban fenntartja a jogot, hogy az ellátási dijat évközben is emeli, ha a viszonyok megkivánják. Havi részletekben való fizetést csakis a felügyelő bizottság engedélyezhet. Butor használat és orvosi dij cimén 20 koronát fizet minden növendék a felvételről szóló értesités kézhezvétele után. Ezen 20 korona dij fizetése akkor is kötelező, ha a fölvett növendék nem jön az internátusba, kivévén azt az esetet, ha a fölvett növendék szülője az értesités kézhez vétele után 8 nap alatt a vezető tanárnak bejelentette, hogy a helyre nem reflektál. Fürdési dij 6 korona, evőeszközhasználat 2 korona. Ha a dijak póstán küldetnek, minden alkalommal a postai kézbesités dija is melléklendő. Minden internátusi dij mindig a felügyelő tanárnak fizetendő.

Az internátusi növendék magával hoz:

a) ágynemüt, párnát, paplant, két áthuzattal és két lepedővel, ágybeteritésre egy szürke pokrócot, melyet nyáron takaróul is használhat. Egy 180 cm. hosszu, 80 cm. széles 3 részre osztott matracot.

b) 6 drb. puha elejü inget,

c) 2 pár cipőt,

d) 6 drb. lábra valót,

e) 3 drb. hálóinget,

f) 12 drb. zsebkendőt.

g) 6 pár harisnyát,

h) 6 drb. törülközőkendőt,
i) 12 drb. gallért,
j) 2 öltözet felsőruhát, télikabátot, a cipő és ruhatisztitáshoz szükséges eszközöket.
k) fogkefét.

A növendékek minden ruhadarabja felvételi számával látandó el.

A magával hozott ruhanemüekről minden növendék két példányban a szülők által is aláirt leltárt készit s emellett adja át a vezető tanárnak. A felügyelő tanár által aláirt egyik példányt a növendékek visszakapják.

Az internátusból való kilépés az iskolai év végén történik, az önként elöbb kilépő növendék tartozik azon félévi összeget megfizetni, melyben kilépése történt. A kilépést egy hónappal előbb tartozik jelenteni; halálozás vagy betegség esetén, mikor a tanuló nem folytathatja tanulmányait, a megkezdett hónap fizetendő.

Az intézetből sulyos fegyelmi vétség miatt kizárt tanuló a negyedévi előre fizetett részletet elveszti.

Az internátusi növendékek a konviktusban kapnak reggelit, ebédet, vacsorát és ugyanott 10 órakor egy zsemlyét és uzsonára 2 és fél deciliter tejet.

A növendékek felsőruhájukat és cipőjüket maguk tisztitják

Kisebb betegség esetén a növendékek az intézeti betegszobában ápoltatnak, nagyobb betegség esetén a szülők tartoznak viselni a költségeket. A gyógytári számla azonban minden esetben a szülőket terheli.

Az internátus beléletéről külön fegyelmi szabályok intézkednek.

Az internátusba való fölvétel végett aug. 1-ig lehet jelentkezni alólirt felügyelő tanárnál. Az értesitést a felvételről aug. 10-ig mindenki kézhez kapja. A fölvételi folyamodványban föltüntetendő az illető növendék vallása, iskolai végzettsége és a szülők polgári állása.

Az internátusra vonatkozólag mindennemü felvilágositással szivesen szolgál

Polgár Dezső
int. felügyelő tanár.

XV.

Figyelmeztetés az 1914/15. tanévre vonatkozólag.

Augusztus 30-án és 31-én tartjuk a javító, pótló és felvételi vizsgálatokat. A tanulók felvétele szeptember 1. 2. és 3-án, a tanév megnyitása 4-én történik. A megnyitás után október 1-ig csak azokat a tanulókat vesszük fel, akik elmaradásukat elfogadható okokkal igazolják; az október eleje után jelentkező tanulók mélt. és főtiszt. Gyurátz Ferenc ev. püspök ur engedélyével vehetők fel.

Az első felvétel alkalmával a tanuló személyesen szüleinek vagy azok helyettesének kiséretében tartozik megjelenni. Azok a szülők, kik nem laknak Bonyhádon, a beiratáskor alkalmas helyettest jelentenek be, kire a házi felügyeletet bizzák.

Az I. osztályba oly tanulók vétetnek fel, kik életük 9-ik évét betöltötték és az elemi iskola 4 alsó osztályát sikerrel elvégezték, amit vagy nyilvános iskolától nyert bizonyitványnyal vagy felvételi vizsgával tartoznak igazolni. A felvételkor a tanuló születési és ujraoltási bizonyitványt is tartozik felmutatni. — A főgimnázium többi osztályába csak az a tanuló léphet, ki a megelőző osztály rendes tárgyaiból legalább elégséges osztályzatot kapott. A más középiskolából jött tanuló is tartozik felmutatni a születési és ujra-oltási bizonyitványt.

Lányok mint magántanulók vétetnek fel a főgimnáziumba.

A polgári vagy más fajta iskolából csak sikeres különbözeti vizsga alapján vehető fel a tanuló a megfelelő osztályba; e vizsgák dija tárgyankint 10 korona.

Az V. osztályba beiratkozott tanulók szüleinek nyilatkozniok kell,

hogy fiaik a görög nyelvet vagy görög-pótló tárgyakat tanulják-e. Aki egyik csoportba felvétetett, a másik csoportba csak a szülők irásbeli engedélye mellett az első hónapban vizsga nélkül, azontúl vizsga alapján léphet át. Az átlépő 10 korona vizsgadijat fizet.

Az a tanuló, ki egy tantárgyból nyert elégtelen jegyet, a kitüzött napon javitó vizsgát tehet; ez iránt az igazgatónál kell jelentkezni. Két elégtelen osztályzati jegy javitására a felekezeti főhatóság engedélye szükséges. A tanulónak az engedélyért folyamodnia kell; a folyamodvány *Méltóságos és Főtisztelendő Gyurátz Ferenc* ág. h. ev. püspök urhoz *(Pápa)* intézendő és *julius 6-ig* az igazgatóhoz küldendő, ki a tanári testület javaslatával rendeltetési helyére juttatja. Az a tanuló, ki elégtelen osztályzatát kijavitani nem tudja és ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot, osztályismétlésre utasittatik. Az osztály másodszori ismétlése meg nem engedhető

A *tandij félévenként előre fizetendő.* Ha valaki az intézetet évközben elhagyja, *köteles fizetni az összes járandóságokat arra a félévre,* melyben az intézetet látogatta. A tandij — beiratási, könyvtári és értesitői dijjal együtt — félévenként 30—30 korona. Ezenkivül a beiratáskor fizet minden tanuló az országos tanári nyugdijintézetre 12 koronát.

Az iskola fenntartósága a szegény, jó magaviseletü és legalább jó általános osztályzattal biró tanulók tandiját részben vagy egészben elengedi. Ez iránt szeptember 15-ig kell „Az iskolai kisbizottság"-hoz intézett — iskolai és községi bizonyitvánnyal felszerelt — folyamodványt az igazgatóhoz benyujtani. A fenntartók gyermekei csupán iskolai bizonyitványt mellékelnek. A tanári nyugdijintézeti illeték alól senki fel nem mentető.

Az ifjusági segélyegylet, melyre minden tanuló 1 koronát fizet, segélyben részesiti azokat az ifjakat, kik magaviseletüknél és szorgalmuknál fogva érdemesek és segélyre szorulnak. A segély állhat tankönyvek és taneszközök megszerzéséből, gyógyitási költségek fedezéséből.

Tandijkedvezményben s az egyesület segélyezésében részesülhetnek a tanulók valláskülömbség nélkül.

A tápintézetre és az internátusra vonatkozó tudnivalók a megfelelő rovatokban találhatók.

Az igazgatóság mindenféle tudakozódásra szivesen szolgál felvilágositással és felkéri a szülőket, hogy tudta nélkül szállást ne fogadjanak.

Tekintettel az I. és II. osztály népességére, az igazgatóság julius 1-től fogva előjegyzi a jelentkező tanulókat, de kijelenti, hogy ha az előjegyzett tanuló a beiratások első és második napján be nem iratkozik, helyére a harmadik napon mást vesz fel.

JEGYZET: A fegyelmi szabályok érvényessége kiterjed a tanulóra a nagy szünidőben is. Ha valamely tanuló a nagy szünet alatt sulyosan megsérti a törvényeket vagy botrányos magaviseletet tanusit, a tanári testület a következő iskolai évre való felvételét megtagadhatja.

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

Tartalom.

I. Iskolai nagybizottság.
II. Tanári testület.
III. Jelentés az 1914/15. tanévről.
IV. Érettségi vizsgálatok.
V. A tananyag és a tankönyvek kimutatása.
VI. A tanulók névsora.
VII. Könyvtár, szertár, butorzat.
VIII. Belmissiói Egyesület.
IX. Az önképző kör.
X. A „Főgimnáziumi Zenekör" évi jelentése.
XI. Az ifjusági segélyző egyesület.
XII. Ösztöndijak és jutalomdijak.
XIII. Tápintézet
XIV. Internátus.
XV. Figyelmeztetés az 1914/15. tanévre vonatkozólag.
XVI. A főgimnázium népességéről szóló kimutatás az 1914/15. évben.
XVII. A tanulók előmenetele és magaviselete a tanév végén.

XVII.

A tanulók előmenetele és magaviselete a tanév végén.

I. Előmenetel.

Minő előmenetelt tanusitott?	I. osztályban	II. osztályban	III. osztályban	IV. osztályban	V. osztályban	VI. osztályban	VII. osztályban	VIII. osztályban	Összesen
Minden tárgyból jeles	2	2	7	6	1	1	3	4	26
Minden tárgyból legalább jó	11	5	5	10	10	7	10	8	66
Minden tárgyból legalább elégséges	30	23	21	23	20	21	17	13	168
Egy tárgyból elégtelen	2	10	7	6	2	5	1	—	33
Két tárgyból elégtelen	5	5	1	5	8	1	—	—	25
Több tárgyból elégtelen	9	3	2	1	4	1	—	—	20
Összesen	59	48	43	51	45	36	31	25	338*

*) Hét tanuló vizsgálatlan maradt.

II. Magaviselet.

Minő magaviseletet tanusitott?	I. osztályban	II. osztályban	III. osztályban	IV. osztályban	V. osztályban	VI. osztályban	VII. osztályban	VIII. osztályban	Összesen
Jó	55	39	39	49	39	33	30	24	308
Szabályszerü	4	9	3	1	4	—	—	—	21
Kevésbé szabályszerü	—	—	1	—	2	—	—	—	3
Rossz	—	—	—	—	-	—	—	—	—
Összesen	59	48	43	50	45	33	30	24	332*

*) A magántanulók a magaviseletből osztályzatot nem kaptak.

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM

A főgimnázium népességéről

Osztály	A tanulók																		A szülők							
	A év folyamán beiratkozott tanulók között-		Az év végén vizsgázott tanulók közül		A vizsgázott tanulók közül ismétlő	vallása							anyanyelve			nyelvismerete			őstermelő			iparos			
	nyilvános	magántan.	nyilvános	magántan.		ág. hitv. ev.	reform.	unitárius	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	izraelita	magyar	német	román-szerb-horvát-tót-olasz	csak magyarul beszél	hány tud magyarul		önálló nagybirt. vagy bérlő	önálló kisbirt. vagy bérlő	alkalmazott	önálló nagyiparos	önálló kisiparos			
I.	62	—	59	—	3	31	4	—	18	—	1	5	38	20	1	20	59		2	8	7	—	13			
II.	51	1	48	—	2	15	3	—	22	—	3	5	30	15	3	16	48		4	4	4	—	—			
III.	43	1	43	—	1	21	1	—	16	—	—	5	40	1	2	16	43		1	6	4	—	4			
IV.	51	3	50	1	1	22	3	—	17	—	1	8	41	9	1	28	51		2	7	—	2	6			
V.	49	1	45	—	—	13	6	—	19	—	—	7	44	1	—	30	45		5	6	—	—	5			
VI.	33	3	33	3	2	14	5	—	14	—	1	2	35	—	1	18	36		3	5	1	—	2			
VII.	31	1	30	1	—	11	2	1	15	—	1	1	29	—	2	17	31		1	2	1	—	1			
VIII.	24	1	24	1	—	6	5	—	6	—	1	7	25	—	—	11	25		1	4	2	—	2			
	344	11	332	6	9	133	29	1	127	—	8	40	282	46	10	156	338		19	42	19	2	33			
	355		336*			338							338													

*) 2 nyilvános és 5 magántanuló vizsgálatlan maradt.

XVI.

szóló kimutatás az 1914|15. évben.

polgári állása							A tanulók életkora											A tanulók illetősége					
ker. v. váll. önálló: nagykereskedő	ker. v. váll. önálló: kiskereskedő	ker. v. váll. alkalmazott	köztisztviselő	más értelmiségi	személyes szolgálatból élő	magánzó és nyugdíjas	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	20-nál több	bonyhádi	tolnamegyei	más megyebeli	Horvát-Szlavon-Bosznia	Internátusban nyert lakást	Tápintézetben nyert élelmezést
							évet betöltötte 1914. évi december 31-én																		
2	4	2	4	18	3	3	1	21	19	11	7	—	—	—	—	—	—	—	—	13	15	29	2	20	38
—	3	2	6	10	—	4	—	—	16	16	9	6	1	—	—	—	—	—	—	14	18	16	—	16	29
2	3	4	6	11	—	1	—	—	3	14	15	9	2	—	—	—	—	—	—	10	9	20	4	18	26
—	8	2	1	19	1	1	—	—	—	2	10	22	12	3	2	—	—	—	—	11	17	23	—	13	31
—	4	1	6	11	—	6	—	—	—	—	3	16	18	5	2	1	—	—	—	7	15	23	—	14	32
—	2	—	7	11	—	4	—	—	—	—	—	2	10	10	9	5	—	—	—	8	15	13	—	5	16
—	2	5	4	12	—	3	—	—	—	—	—	—	—	10	13	6	2	—	—	1	14	16	—	6	22
—	5	—	2	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	7	10	6	2	2	5	9	11	—	–	13
4	31	16	36	84	4	27	1	21	38	43	44	55	43	28	33	22	8	2	2	69	112	151	6	92	207
338							338													338					

ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUM